

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər

Ölkəmizin 4 aylıq
taxıl ehtiyatı
qalıb

yazısı səh.3-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 4 oktyabr 2023-cü il Çərşənbə № 177 (8313) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

"Etnik təmizləmə" iddiaları alt-üst olur

ABŞ Dövlət Departamenti və kanadalı ekspert ermənilərin yalanlarını ifşa etdi

yazısı səh.10-da

Bakıda ofisi olan USAİD-ə dövlət çevrilişi ittihamı

yazısı səh.5-də

Ermənilərin yeni "artsax" planı - Cavaxetiya...

yazısı səh.7-də

Qərbin Qafqaz siyasəti: Bakıdan nə istəyirlər?

yazısı səh.5-də

"İran iki həftəyə nüvə silahına sahib olacaq" iddiası-təhlükə cənub qapımızda

yazısı səh.11-də

Saakaşvili Ruben Vardanyanın həbsini alqışlayıb

yazısı səh.7-də

Ermənilərə vergi güzəşti, biznes imkanı, hətta polisdə iş təklifi...

yazısı səh.13-də

İranda həbsdə olan Fəriddən yeni xəbər

yazısı səh.11-də

Taksilərlə bağlı yeni qaydaların 3 günü - nə dəyişib?

yazısı səh.14-də

Neft bazarı gözləmədə: qiymətlər düşür və...

yazısı səh.15-də

Sentyabr döyüşlərinin 204 şəhidi var

yazısı səh.2-də

PAŞINYANLA SABAHKI GÖRÜŞ - BAKİ ÜMİDLİDİR, İRƏVANDA MÜƏMMA...

Erməni müxalifəti oktyabrın 5-də mitinq çağırışı edib və Qarabağdan köçən ermənilərin də aksiyada iştirakına nail olmaqla, iğtişas yaratmağı planlayır

yazısı səh.9-da

Paytaxtın Baş planı 18 il sonra üzə çıxdı

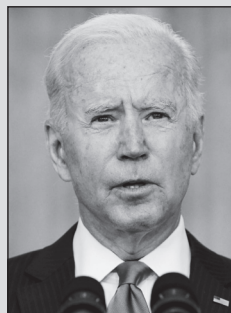
Ekspertlərə görə, icra hakimiyyətlərinə verilən səlahiyyət Bakıdakı vəziyyəti daha da bərbad edə bilər

yazısı səh.3-də

Qafar Çaxmaqlı:
"Xankəndinin
azadlığını
gördüksə, bizlərə
ölüm yoxdur"

yazısı səh.12-də

Azərbaycanın
adını "Maqnitski
aktı"na
salmaq cəhdi -
Baydenə çağırış

yazısı səh.4-də

Prezident Əliyev
Rəsulzadənin
yarımçıq qalmış
ideyasını
gerçəkləşdirir

yazısı səh.8-də

İlham Əliyevin Ştaynmayerə məktubu

Prezident İlham Əliyev Almaniya Federativ Respublikasının Prezidenti Frank-Valter Ştaynmayerə təbrik məktubu göndərilib.

Məktubda deyilir:
"Hörmətli cənab Prezident!

3 Oktyabr - Alman Birliyi Günü münasibətilə Sizə və bütün xalqınıza öz adımdan və Azərbaycan xalqı adından ən səmimi təbriklərimi çatdırıram.

Biz Azərbaycanla Almaniya arasında dostluq və əməkdaşlıq münasibətlərinin inkişafına böyük əhəmiyyət veririk. Ölkələrimizin siyasi, iqtisadi və humanitar sahələrdə fəal və səmərəli əməkdaşlığı məmnunluq doğurur.

Azərbaycan Almaniya ilə əlaqələri möhkəmləndirmək və qarşılıqlı faydalı əməkdaşlığı davam etdirmək əzmindədir. Əminəm ki, həm dövlətlərarası münasibətlərimiz, həm də Avropa İttifaqı çərçivəsində qarşılıqlı maraq doğuran fəaliyyətimiz bundan sonra ardıcıl şəkildə inkişaf edəcək və möhkəmlənəcək.

Belə bir əlamətdar gündə Sizə ən xoş arzularımı yetirir, dost Almaniya xalqına daim əmin-amanlıq və rifah diləyirəm".

Paytaxtda mənzillərin qiyməti bahalaşır

Hazırda əmlak bazarında qiymətlər bahalaşmaqda davam edir.

Bu barədə "Trend"ə əmlak məsələləri üzrə ekspert Elnur Fərzəliyev deyib.

Onun sözlərinə görə, əvvəlki dövrlərə nisbətən bazarda

alıcı qıtlığı yaşanır.

"İnsanlar bir müddət əvvəl evləri əsasən ipoteka ilə alırdılar. Qiymətlər indi elə həddə bahalaşmış ki, ipoteka ilə də mənzil almaq artıq əlverişli deyil. Belə ki, 4% güzəştli ipoteka ilə maksimum 100 min manat, güzəştətsiz ipotekalar isə 150 min manata qədər dəyişir", - deyə ekspert əlavə edib.

E.Fərzəliyev bildirib ki, yay fəslə ilə hazırkı dövrü müqayisə etsək, çox da qiymət artımı yoxdur.

"Həmişə sentyabr ayının 15-dən əmlak bazarında canlanma baş verirdi. Lakin bu il belə olmadı. Əsasən mənzilə tələbat Yasamal, Nərimanov və Nəsimi rayonlarındadır. Hazırda şəhərin mərkəzi hissələrində qiymətlər çox bahalaşdığından əsas tələbat qiymətləri ucuz olan Abşeron və Xirdalan ərazilindəki mənzillərdir. Həmin ərazilərə tələbatın artması da getdikcə oradakı mənzillərin qiymətlərinin bahalaşmasına səbəb olur. Paytaxtda ortalama qiymət olaraq təmirsiz mənzillərin qiyməti bir kvadrata görə 1500-4000 manat arası dəyişir. Təmirli mənzillərdə isə 2000-4000 manat arası dəyişir.

Kirayə mənzil bazarında isə vəziyyət xüsusilə tələbələr üçün acınacaqlıdır. Kirayə qiymətləri sürətlə artmaqda davam edir", - deyə o qeyd edib.

Ermənistan parlamenti "anti-Putin" statutunu təsdiqlədi

Ermənistan parlamenti oktyabrın 3-də Beynəlxalq Cinayət Məhkəməsinin Roma statutunu təsdiqləyib. Ölkə prezidenti qərarı imzalayan sonra Ermənistan Beynəlxalq Cinayət Məhkəmə-

sinin yurisdiksiyasına daxil olacaq.

Novator.az xəbər verir ki, Beynəlxalq Cinayət Məhkəməsi 1998-ci il iyulun 17-də təsis olunub, 2022-ci il iyulun 1-dən rəsmən fəaliyyət göstərir.

Niderlandın Haaqa şəhərində yerləşən məhkəmə bu cinayətlərin araşdırılmasına məsuldur: soyqırımı, müharibə cinayətləri, insanlıq əleyhinə cinayətlər və təcavüz aktı.

Məhkəmənin təsişi haqqında beynəlxalq müqavilə İtaliyanın paytaxtında qəbul edildiyi üçün Roma statutu (nizamnaməsi) adlanır.

Roma statutunun təsdiqlənməsi Ermənistanın Rusiya ilə münasibətlərini kəskinləşdirə bilər.

2023-cü il martın 17-də Beynəlxalq Cinayət Məhkəməsi Rusiya prezidenti Vladimir Putinin həbsinə order verib. Səbəb yüzlərlə ukraynalı uşağın oğurlanıb Rusiyaya aparılmasıdır. İttiham aktına əsasən, bu hərbi cinayət Vladimir Putinin göstərişi ilə törədilib.

Sentyabr döyüşlərinin 204 şəhidi var

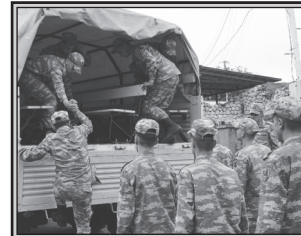
Qarabağda lokal antiterror tədbirlərində şəhid olan hərbiçilərin siyahısı yenilənib. Siyahıda 191 nəfərin adı yer alır. Əvvəlki siyahıda isə 186 hərbiçinin adı vardı.

Qeyd edək ki, Səhiyyə Nazirliyinin məlumatına görə, lokal antiterror tədbirləri zamanı Azərbaycan Respublikasının Silahlı Qüvvələrinin 192 hərbi qulluqçusu şəhid olub. Şəhid olmuş hərbiçilərdən 180 nəfər

Müdafiə Nazirliyinin, 12 nəfər isə Daxili İşlər Nazirliyinin hərbi qulluqçularıdır. Şəhid olanlardan 1 nəfər də mülki şəxsdir.

11 nəfərin şəxsiyyətinin Məhkəmə Tibbi Ekspertiza tərəfindən məhkəmə genetik

müayinələr aparıldıqdan sonra müəyyənləşdiriləcəyi qeyd olunmuşdu. Eyni zamanda lokal antiterror tədbirləri nəticəsində 511 hərbi qulluqçumuz və 1 mülki şəxs yaralanıb. Onu da əlavə edək ki, antiterror tədbirləri zamanı yaralanan hərbi qulluqçumuz Cahan Qasımov oktyabrın 1-də şəhid olub.

Hərbiçilərin tərxisi başladı

Azərbaycan Ordusunun hərbi hissələrində müddətli həqiqi hərbi xidmət müddəti başa çatmış bir qrup hərbi qulluqçunun tərxis edilməsi ilə əlaqədar tədbirlər keçirilib.

Bu barədə Azərbaycan Müdafiə Nazirliyindən məlumat verilib.

Əvvəlcə Azərbaycan xalqının Ümummilli lideri Heydər Əliyevin və Vətənimizin suverenliyi, ərazi bütövlüyü və torpaqlarımızın azadlığı uğrunda canından keçən şəhidlərimizin xatirəsi bir dəqiqəlik sükutla yad olunub, Dövlət Himni səsləndirilib.

Tədbirlərdə çıxış edənlər hərbi xidmətlərini layiqincə başa vuraraq Azərbaycan Respublikasının Silahlı Qüvvələrinin ehtiyatına buraxılan müddətli həqiqi hərbi xidmət hərbi qulluqçularını təbrik ediblər, onlara gələcək fəaliyyətlərində uğurlar arzulayıblar.

Xidmət müddəti başa çatmış əsgərlər qalib Azərbaycan Ordusunun sıralarında xidmət etməkdən böyük şərəf və qürur duyduqlarını bildirib, hərbi xidmət dövründə qazandıqları müsbət veridşlərin və keyfiyyətlərin gələcəkdə onların cəmiyyətimizə layiqli vətəndaş olmalarına töhfə verəcəyinə əmin olduqlarını qeyd ediblər.

Tədbirlərdə xidmət müddəti ərzində icra olunan döyüş tapşırıqlarında fərqlənən bir qrup hərbi qulluqçu mükafatlandırılıb.

Sonda tərxis edilən hərbi qulluqçularla xatirə fotosəkilləri çəkilib, onlar yaşadıqları bölgələrə yola salınıblar.

Fazil Mustafanı güllələyənlərdən nə xəbər var...

Millət vəkili Fazil Mustafaya qarşı baş verən silahlı hücumla bağlı cinayət işinin istintaqı davam edir.

Bu barədə Modern.az-a Fazil Mustafanın özü məlumat verib.

"Cinayət işinin istintaqı hələ tamamlanmayıb, məhkəməyə təqdim olunmayıb. Araşdırmalar hələ davam edir, cəza təyin olunmayıb. Hələ ki bu mövzuda heç bir müzakirə aparılmır".

Qeyd edək ki, martın 28-də saat 21:51-də Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin deputatı Fazil Mustafaya yaşadığı evin qarşısında - Bakı şəhəri, Sabunçu rayonu, Zabrat-1 qəsəbəsi, Babək küçəsi ev 2 "Z" ünvanında "Kalaşnikov" konstruksiyalı avtomat silahından atəş açılaraq terror aktı törədilib.

Terror aktı nəticəsində Fazil Mustafa bədəninin sağ çiyin qurşağını və sağ budun aşağı üçdə birini dəlib keçən güllə yarası alıb.

Faktla bağlı Azərbaycan Respublikası Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətinin İstintaq Baş İdarəsində Cinayət Məcəlləsinin 277 (dövlət xadiminin və ya ictimai xadimin xidməti və ya siyasi fəaliyyətinə son qoymaq və ya bu fəaliyyətə görə qisas almaq məqsədilə onun həyatına sui-qəsd etmə) və 228.2.1-ci (qabaqcadan əlbir olan bir qrup şəxs tərəfindən qanunsuz olaraq odlu silah, onun komplekt hissələrini, döyüş sursatı əldə etmə, saxlama, daşıma və gözdirmə) maddələri ilə cinayət işi başlanılıb.

Cinayət işi çərçivəsində bir neçə şəxs həbs olunub.

Gələcək ilin qəbul imtahanları üçün işçi qrupu yaradılıb

Gələcək ilin buraxılış və qəbul imtahanlarının məzmununu hazırlamaq üçün işçi qrupu yaradılıb.

Dövlət İmtahan Mərkəzində 2024-cü il buraxılış və qəbul imtahanlarının məzmununu ilə bağlı materialların hazırlanması məqsədilə fənlər üzrə işçi qruplarının işinə start verilib.

Bu barədə DİM-dən məlumat verilib.

DİM-də Azərbaycan dili, Azərbaycan dili (dövlət dili), ingilis dili və informatika fənləri üzrə işçi qruplarının ilk iclası keçirilib.

Gündəlik məsələ imtahan proqramları və imtahanların modelinə uyğun sınaq imtahanı variantlarının müzakirəsi olub.

İclaslarda metodika və dərsliklərin monitorinq şöbəsinin müdiri Afiqə Batiyeva və işçi qruplarının üzvlərini iş planı ilə tanış edib və fəaliyyətlərində uğurlar arzulayıb. A.Batiyeva qeyd edib ki, buraxılış və qəbul imtahanlarının proqramları və onlarınla bağlı əlavə materiallar sentyabr ayında DİM-in saytında yerləşdirilib.

Beləliklə, şagirdlər və abituriyentlər dərs ilinin əvvəlindən proqramların məzmununu və ədəbiyyat siyahısını ilə tanış ola bilərlər.

Daha sonra iclaslarda sınaq imtahanı variantlarının müzakirəsi aparılıb. Hər bir tapşırıq müvafiq fənn kurikulumunun təlim nəticəsinə, istifadədə olan dərsliklərə uyğunluq baxımından müzakirə edilib. Qeyd olunan məsələlərə bağlı iştirakçılar öz fikirlərini bildirib və təkliflər veriblər.

İşçi qruplarının növbəti iclası oktyabrın 9-da olacaq.

Daha bir separatçının saxlanıldığı bildirilir

Ermənistan mətbuatı separatçı Artur Arutyunyanın "Laçın" NBM-də Azərbaycan sərhədciləri tərəfindən saxlanıldığını bildirir. O, separatçı rejimin süqutundan bir neçə gün əvvəl "dövlət naziri" təyin edilmişdi.

Artur Arutyunyan separatçıların başçısı Araik Arutyunyanın əmisi oğludur.

Azərbaycanın rəsmi orqanları Artur Arutyunyanın saxlanılması haqda məlumatı təsdiq etməyib.

Bakının Baş planı 18 il sonra üzə çıxdı

Ekspertlərə görə, icra hakimiyyətlərinə verilən səlahiyyət paytaxtdakı vəziyyəti daha da bərbad edə bilər

Bakı şəhərinin Baş Planı hazırlanıb və təsdiq üçün Nazirlər Kabinetinə göndərilib. Bu fikirləri Azərbaycan Respublikası Dövlət Şəhərsalma və Arxitektura Komitəsinin sədri Anar Quliyev jurnalistlərə açıqlamasında deyib.

“Azərbaycan Respublikası Dövlət Şəhərsalma və Arxitektura Komitəsi ilə birlikdə bir sıra dövlət qurumları da bu məsələyə cavabdehlik daşıyır. Bundan başqa, komitənin tabeliyində Şəhərsalma və Memarlıq Baş İdarəsi tikintiyə icazə prosesini təşkil edir. Tikinti başa çatdıqda isə onun

ma və memarlıq şirkətinə həvalə edilib. Baş plan 2020-ci ildə ictimaiyyətə təqdim edilməli idi. Almaniyanın “AS+P” şirkəti planı təqdim etsə də, sonradan onun qəbulu reallaşmadı.

Bakı şəhərinin Baş planı axırıncı dəfə 1986-cı ildə tərtib olunub və 2005-ci ilə qədər nəzərdə tutulub. Bakı şəhəri-

və o zaman paytaxt ərazisindəki əhali sayı hazırkı əhali sayından demək olar ki, üç dəfə az idi: “Baş plan hazırlananda təqribən 20 illik planla nəzərdə tutulmuşdu ki, iyirmi ilə paytaxt ərazisindəki əhalinin və yüklərin sayı nə qədər artırıla bilər. O artımlar nəzərə alınaraq bütün avtomobil yolları, səkilər, binaların sayı, binalararası məsafələr və növbəti çoxmənzilli binaların tikintisi üçün torpaq sahə-

yerində 15-16 mərtəbəli yeni çoxmərtəbəli binalar tikilir. Lakin ən son baş planda, yəni 1986-cı ildə tikilən bütün 3-5 mərtəbəli yaşayış binalarında ara məsafələr həmin binaların hündürlüyünə və sayına nisbətində nəzərdə tutulmuşdu. Lakin mövcud vəziyyətdə binaların bir-birinə sıx şəkildə tikilməsi artıq bir çox ciddi problemlərə yol açır. Burada həm tıxac problemləri, başqa bir tərəfdən, paytaxt

istismarına icazə verir. Artıq tikinti zamanı FHN, yerli icra hakimiyyətlərinin və digər qurumların dəstəyi ilə tikinti prosesinin özünə nəzarət olunur. Bütün layihələrdə ictimai ərazilər dəqiqliklə planlaşdırılır, müvafiq məsafələr saxlanılır. İstər piyada səkiləri, istər digər ərazilərə xüsusi məsafə saxlanılır və yerli icra hakimiyyəti orqanları buna nəzarət edir”, - o əlavə edib.

Yada salaq ki, 2018-ci ildə Bakı şəhərinin Baş planının hazırlanması prosesinin beynəlxalq təcrübəyə uyğun olaraq, iki mərhələdə təşkil edilməsi barədə rəsmi xəbər yayıldı. Dövlət Şəhərsalma və Arxitektura Komitəsinin məlumatına görə, birinci mərhələdə beynəlxalq strateji məsləhətçi “Boston Consulting Group” (BCG) şirkətinin dəstəyi ilə paytaxtın inkişaf konsepsiyası işlənilib. İkinci mərhələdə isə onun əsasında layihə tapşırığı hazırlanaraq beynəlxalq tender elan edilib. Rəsmi məlumata görə, Baş planın hazırlanması işi tenderin qalibi - Almaniyanın “AS+P” şəhərsal-

nin Baş planı 2020-2040-cı illər üzrə 20 illik perspektiv dövrü əhatə etməlidir. Baş planın həyata keçirilməsinin birinci mərhələsində (2020-2027-ci illər) xüsusilə mühüm əhəmiyyət kəsb edən tədbirlər, o cümlədən ərazi zonalaşdırılması və çoxmənzilli şəhər həlləri, əsaslı tikinti, nəqliyyat infrastrukturunu, sosial təsisatları, mühəndis-kommunikasiya sistemləri, ətraf mühitin sağlamlaşdırılması və ərazinin mühəndis hazırlığı üzrə fəaliyyətlər nəzərdə tutulurdu. Ekspertlər onu da iddia edirdilər ki, paytaxtın baş planı qəbul olunsaydı, bütün tikinti şirkətləri həmin sənədə riayət etməlidir. 18 il paytaxt baş plansız qaldıqdan sonra artıq Nazirlər Kabinetinə təqdim edildi. Bəs bundan sonra tezliklə baxılıb qəbul olunması mümkündürmü, yoxsa daha bir neçə il gözlemək lazım gələcək?

Əmlak məsələləri üzrə ekspert Elnur Fərzəliyev mövzu ilə bağlı “Yeni Müsavat”a dedi ki, Bakının Baş planı 1986-cı ildə hazırlanıb

lərinin hər biri nəzərdə tutulmuşdu. Lakin 90-cı illərin əvvəllərində həm sovet hökuməti dağıldı, insanlar bölgələrdən paytaxt ərazisinə uztutdular. Başqa bir tərəfdən I Qarabağ müharibəsinin başlanması səbəbindən artıq 100 minlərlə vətəndaşımız məcburi köçkün düşərək daha çox paytaxta sığındılar. Eyni zamanda hər il bölgələrdən kütləvi şəkildə Bakıya axın səbəbindən paytaxt əhalisinin sayı normadan artdı. Təqribən 2000-ci illərin əvvəllərindən artıq paytaxt ərazisində çoxmənzilli yaşayış binalarının inşasına start verildi. Bu günə qədər paytaxt ərazisində 200-dən artıq yeni çoxmənzilli bina tikilərək vətəndaşlara təhvil verilib. Başqa bir tərəfdən, biz mənzərəyə baxsaq, hazırda paytaxt ərazisində pilot layihələr üzərində söküntü işləri gedir. İstismar müddətini bitirmiş köhnə çoxmənzilli yaşayış binası sökülərək yeni tikili binalarla əvəzlənir. Daha ciddi problem ondan ibarətdir ki, sökülən hər beşmərtəbəli binanın

ərazisində artıq bir çox küçələrdə günün müəyyən vaxtında hərəkət məhdudlaşır. Bundan əlavə, paytaxtda yeni çoxmənzilli binaların sayı artsa da, yeni orta məktəblərin tikintiləri az hallarda aparılır. Biz nəzərə almalıyıq ki, bir orta məktəbin tikintisi üçün təqribən 1 ha torpaq sahəsi tələb olunur ki, hazırda orta məktəblərin tikintisi tələb olunan ərazilərdə həmin torpaq sahəsi mövcud deyil”.

Ekspert əlavə edib ki, baş planın uzun illər hazır olmaması səbəbindən digər yaranmış problemlərdən daha ciddi təhsil sahəsində baş verdi: “Normativlərdə bir sinifdə 15-20 şagird oxumalı olduğu halda məktəblərin sayı məhdud olduğu üçün artıq hər sinifdə 30-40 şagird təhsil alır. Bu da onların yaxşı təhsil almasında ciddi problemlər yaradır. O baxımdan Bakının Baş planı illər əvvəl hazırlanmalı idi. Çünki bu illər ərzində çox sayda yaşayış binası inşa edildi. Fikrimcə, baş planın hazırlanması prosesinə yubanmadan start verilərsə, nə əldə etmək olar.

Binəqədi və Abşeronun bəzi əraziləri Sumqayıta verilir

Binəqədi və Abşeron rayonlarının bəzi əraziləri Sumqayıtın inzibati ərazisinə verilir. Bu, “Bakı şəhəri Binəqədi rayonunun, Sumqayıt şəhərinin və Abşeron rayonunun sərhədlərinin müəyyənləşdirilməsi haqqında” qanun layihəsində əksini tapıb.

Layihədə qeyd edilib ki, Binəqədi qəsəbəsinin ərazisindən 1213 ha torpaq sahəsi, Abşeron rayonunun inzibati ərazisində yerləşən 375 ha və 2223,67 ha torpaq sahəsi Sumqayıt şəhərinin inzibati ərazisinə verilir.

Azərbaycanın 4 aylıq taxıl ehtiyatı qalır

“Hazırda ölkədə taxıl ehtiyatı 4 aydan artıqdır. Bu da çox yaxşı göstəricidir”. Bunu Dövlət Ehtiyatları Agentliyinin İdarə Heyətinin sədri Səbuhi Sadıqov parlamentdə “Dövlət ehtiyatları haqqında” qanun layihəsinin müzakirəsi zamanı deyib.

İstehlak bazarında strateji əhəmiyyətli siyahının Nazirlər Kabineti tərəfindən təsdiq edildiyini diqqətə çatdıran İdarə Heyətinin sədri siyahının 3 bloku əhatə etdiyini və ərzaq məhsullarının adlarının əsas götürüldüyünü deyib.

O, siyahıda 200 adda dərmanın da yer aldığını qeyd edib.

“Yüksək riskli zonaların müəyyən edilmə əsasları” təsdiq edilib

“Yüksək riskli zonaların müəyyən edilmə əsasları” təsdiq edilib. Bu barədə baş nazir Əli Əsədov qərar imzalayıb.

Bu sənəd “Cinayət yolu ilə əldə edilmiş əmlakın ləqəlləşdirilməsinə və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə qarşı mübarizə haqqında” Qanunun 9.4-cü maddəsinə uyğun olaraq hazırlanıb və yüksək riskli zonaların müəyyən edilmə əsaslarını tənzimləyir.

Qərara əsasən, yüksək riskli zonalar əsasən Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Təhlükəsizlik Şurasının, Dünya Bankının və Beynəlxalq Valyuta Fondunun qərarları və Maliyyə Tədbirləri üzrə İşçi Qrupu (FATF), Avropa Şurasının Pulların Ləqəlləşdirilməsinə və Terrorçuluğun Maliyyələşdirilməsinə qarşı Tədbirlərin Qiymətləndirilməsi üzrə Ekspertlər Komitəsi (MONEYVAL), FATF tipli regional qurumları (FSRB), digər ixtisaslaşmış beynəlxalq və ya regional təşkilatların dərc edilmiş qarşılıqlı qiymətləndirmə və ya təfəssilatlı hesabatları, habelə tərəqqi hesabatları, eləcə də FATF tərəfindən edilmiş ictimai bəyanatlarla müəyyənləşdirilir.

Çünki hazırda minlərlə istismar müddəti bitmiş köhnə bina mərhələli şəkildə sökülür. Çox sayda qəzalı binalar var ki, sökülərək qısa müddətdə yenisi ilə əvəzlənməlidir. Təbii ki, baş plan hazır olmadığı təqdirdə binalar tikilərsə, bu, şəhərin həm xarici görünüşünə xələf gətirəcək, həm də insanların rahat yaşayışına ciddi problemlər yaradacaq”.

Nəqliyyat üzrə ekspert Elməddin Muradlı da mövzu ilə bağlı “Yeni Müsavat”a fikirlərini açıqladı. O dedi ki, Bakının Baş planında tikinti məsələsinə həssas yanaşılıb, amma bu, sənəddə belədir, real olaraq buna əməl olunmayıb: “İndiki baş planda da biz vacib elementlərə rast gəlirik. Oxuduqca sevinirik ki, belə qaydalar var. Ancaq onun icra mexanizminə və nəticəsinə baxanda görürük ki, vəziyyət heç də ürəkəcan deyil. Çünki nəzarət olunmayıb. Qərarda müəyyən söhbət gedib ki, tikinti prosesinə bu qurumlar nəzarət etməlidir. Piyada səkiləri, digər ərazilərdə xüsusi

məsafələrin qorunması həssas məsələ kimi qeyd olunur. Amma mexanizm elə qurulub ki, nəzarət güclü deyil. Çox təəssüf. Bunun da nəticəsində yollarımızda bu gün biabırçı hallar müşahidə olunur. Bunun qarşısını almaq artıq mümkün deyil. Niyə mümkün deyil? Artıq piyada səkiləri zəbt olunub, yollar tutulub. Demək olar ki, bütün ərazilər keçilməz bir həddə çatıb. Bundan sonra da heç kim o əraziləri sökəsi deyil. Çünki onun tikilməsi necə baha başa gəlsə, sökülməsi daha da artıq məbləğə başa gələcək. Bu baxımdan xeyli gecikmişik. Bu gün sənəd qəbul ediblər, çox da gözəl açıqlamalar verirlər. Amma icra mexanizmində yenə görəcəyik ki, səkilərdə binalar tikəcəklər, döner köşkü qoyacaqlar. Adı qəzet köşkü olan energetik içkilər, siqaret satılan köşklər qoyacaqlar. Söz verirlər ki, hər şey qaydasında olacaq, amma görünənlər tam əksini sübut edir”.

□ **Afaq MİRƏYİQ,**
“Yeni Müsavat”

Erməni lobbisi ABŞ-da Azərbaycana qarşı fəaliyyətini gücləndirir. Lobbinin təsiri altında olan konqresmenlər, bəzi dövlət rəsmiləri Azərbaycan əleyhinə çağırışlarla çıxış edirlər. Əsas motiv də ondan ibarətdir ki, guya Azərbaycan Qarabağ ermənilərinə yönəlik etnik təmizləmə siyasəti aparır.

“Yeni Müsavat” bildirir ki, bu ərəfədə 96 konqresmen Bayden administrasiyasını Azərbaycana qarşı sanksiyaların tətbiq olunmasına çağırır. Belə ki, ABŞ Senatının və Nümayəndələr Palatasının 96 üzvündən ibarət ikipartiyalı qrupu Qarabağla bağlı dövlət katibi Entoni Blinken və maliyyə naziri Canet Yellənə məktub ünvanlayıb. Məktubda Qarabağa “hərbi hücumlar və qəddar blokada” ilə əlaqədar olaraq Azərbaycan hökumətindəki şəxslərə “Qlobal Maqnitski aktı” çərçivəsində sanksiyalar tətbiq etmək çağırışı yer alıb. ABŞ Senatı 2012-ci ildə qəbul edilmiş Qlobal Maqnitski İnsan Haqları Cəvabdehliyi Aktının (Global Magnitsky Human Rights Accountability Act) təsir dairəsinin genişləndirilərək Rusiyadan başqa digər ölkələrə də şamil olunmasını qanun şəklində qəbul edib.

Bu qanun Amerika prezidentinə beynəlxalq insan haqlarını pozan və bu işə dəstək verən, böyük korruptsiya işlərində əli olan xarici rəsmilərə viza verilməsindən imtina etmək və onların ABŞ-dakı aktivlərini dondurmaq səlahiyyəti verir. Akta görə, Dövlət Departamentinə sanksiyalara məruz qalacaq xarici şəxslərlə bağlı təklifi dövlət katibinin demokratiya və insan haqları üzrə müavini təqdim edə bilər. Erməni lobbisi nə qədər cəhd etsə də, “Qlobal Maqnitski Aktı”na Azərbaycanın adının daxil edilməsinə nail olmayıb. Çünki ABŞ dövlət maraqlarını arxa plana keçirə bilməz. Ən azından ona görə ki, Birləşmiş Ştatlar Avropanın enerji təchizatında Azərbaycanın oynadığı rolun fərqi vardır. Üstəlik, İran amilinə görə Vaşinqton ölkəmizin geosiyasi və strateji əhəmiyyətinə önəm verir.

Ekspertlərə görə, Konqresdə güclü yəhudi lobbisi var və onlar Azərbaycana qarşı sanksiya tətbiq olunmasına müqavimət göstərmək gücündədirlər. Yeri gəlmişkən, Avropa İttifaqının xarici siyasət xidmətinin rəsmi nümayəndəsi Piter Stano qeyd edib ki, Al hazırda Azərbaycana qarşı potensial sanksiyalarla bağlı heç bir qərar qəbul etməyib. Bu açıqlama Avropa Parlamenti üzvlərinin Al-ni Qarabağ hadisələri fonunda Azərbaycana qarşı sanksiyalar tətbiq etməyə çağırışlarına cavab olaraq verilib. Həmçinin BMT missiyası da monitorinq zamanı heç bir pozuntu aşkarlamadığını açıqlayıb. Belədən isə senatorların “Maqnitski aktı”nı Azərbaycana tətbiq etmək çağırışları məntiqsiz görünür.

Deputat Ceyhun Məmmədov “Yeni Müsavat”a bildirdi ki, bu çağırışlarda sağlam məntiq yoxdur: “Burada kor-koranə Ermənistanı dəstəkləmək, qərəz və ikili standartlar, beynəlxalq hüquq tapdalamaq var. Onlar beynəlxalq hüquqa baxsınlar ki, Qarabağ kimin ərazisidir. Amerikanın hər hansı ştatında silahlı birləşmələr mərkəzə tabe olmasalar, Vaşinqton buna necə reaksiya verir? Ümumiyyətlə, hansı normal dövlət buna dözər? Sadəcə, erməni diasporunun pulu ilə qidalananlar belə təşəbbüslər qaldırırlar. Onlardan biri bugünlərdə ifşa edildi”. **C.Məmmədov qeyd etdi ki, Azərbaycanı təcavüzdə günahlandırılan bir fakt belə təqdim etməyiblər:** “Hansı erməniyə zor tətbiq etmişik? Ancaq biz onlara ermənilərin azərbaycanlılara etdiyi qəddarlıqlar, vəhşiliklər barədə yüzlərlə sübut göstərə bilərik. Əfsus ki, türklərə, islama nifrət, xristian təəssübkeşliyi bə-

Azərbaycanın adını “Maqnitski aktı”na salmaq cəhdi - Baydenə çağırış

Amerikanın 96 konqresmeni sanksiyaların tətbiqi üçün məktub ünvanlayıb; BMT missiyasının rəyi də bəs eləmədi - iki deputatdan sərt etiraz

razılıq etmir. Halbuki bizim insanlar yurd-yuvasından dinc düşəndə onları öldürdülər, dinc insanların çoxu elə qaçanda həlak oldu. Amma o zaman amerikalı senatorlar heç bir çağırış etmədilər, əksinə, bədnam “907-ci düzəliş” tətbiq edildi. Digər tərəfdən, bu, Amerika Konqresinin ümumi rəyi deyil, bir qrup senatorun çağırışıdır. Əslində ABŞ-da Azərbaycan hüququna hörmətlə yanaşan kifayət qədər şəxs var. ABŞ Dövlət Departamenti sözcüsünün dili ilə də açıqladı ki, təzyiqlə bağlı heç bir fakt yoxdur. Eyni zamanda Azərbaycan işğaldan azad edilən ərazilərdəki fəaliyyətlə bağlı beynəlxalq təşkilatlara, səfirliklərə vaxtaşırı məlumat verir. BMT missiyası da Qarabağda müşahidə apardı, qanun pozuntusu və ya təzyiq faktı aşkarlamadılar. Baxmayaraq ki, işğalçı rejim 30 il BMT missiyasının əraziyə gəlməsinə mane olub. Azərbaycan isə monitorinq üçün hər bir şərait yaradır. Artıq vətəndaşlıq almaq üçün miqrasiya xidmətinə müraciət ünvanlayan erməni sakinlər var. Azərbaycan öz ərazisində beynəlxalq hüquqa və konstitusiyasına uyğun olaraq vətəndaşlarına azadlıqlar verir”.

Emil SALAMOĞLU
“Yeni Müsavat”

zi senatorların, bəzi təşkilatların gözüni kor edib. BMT missiyası da gözləri ilə görüb vəziyyətlə yerində tanış oldu. Senatorlar da istəsələr gəlib müşahidə apara bilərlər, ancaq onların gözü kordur və gəlib baxış keçirsələr belə yə-nə öz bildiklərini deyəcəklər. Ümumiyyətlə, həmin senatorlar Amerika dövlətinin üzqarasıdır”. **Deputat çağırış etdi ki, bu açıqlamalara son qoysunlar, əks təqdirdə, bundan zərər çəkən Ermənistan olacaq:** “Onlar bizə yox, Ermənistana problem yaradırlar. Çünki rəsmi İrəvan yanlış addımlara yönəldirirlər. Ona görə bu cür bəya-

natlardan uzaq olsunlar. Onlar Xocalı soyqırımını Ermənistanın soruşsunlar, abidələrimizin, məscidlərimizin dağıdılmasını, alban abidələrinin saxtalaşdırılıb erməni kilsəsinə çevrilməsinin izahatını istəsinlər. Təəssüf ki, onlardan bu obyektivliyi görə bilmirik”.

Deputat Aydın Mirzəzadə söylədi ki, belə bir aktın tətbiqi qeyri-mümkündür: “Azərbaycan nə beynəlxalq insan haqlarını, nə götürdüyü beynəlxalq öhdəlikləri pozmayıb. Azərbaycan öz ərazisində cinayətkar rejimi ləğv edib. Bununla belə, həmin xuntanın nəzarəti altında ya-

şamış sadə insanların Azərbaycan cəmiyyətinə inteqrasiyası üçün bütün imkanlar yaradılıb. Onların təhlükəsiz şəraitdə yaşaması, mədəniyyətini inkişaf etdirməsi, öz dilində təhsil alması, dini etiqad azadlıqlarının qorunması ilə bağlı öhdəlik götürülüb. Sadəcə, onlardan bir hissəsi öz istəyi, bir hissəsi xunta rejiminin təzyiqi altında Qarabağı tərk edib”. **A.Mirzəzadə dedi ki, insanın harada yaşamaq istəməsi öz seçimidir:** “Onların öz istəyi ilə köçməsi üçün avtobus ayrılıb, sərhəddə yardım göstərilir. Gedənlərdən fikir öyrənilir və heç biri Azərbaycan dövlətindən na-

BMT: “Qarabağa geri qayıtmaq istəyənlərə dəstək verməyə hazırıq”

“Xankəndi şəhərində mülki və ictimai infrastruktura heç bir ziyan dəyməyib”

BMT-nin Azərbaycanın Qarabağ regionuna səfər edən missiyası səfərlərinin yekunu ilə bağlı məlumat yayıb. Məlumatda deyilir ki, BMT-nin Azərbaycandakı rezident əlaqələndiricisi Vladanka Andreevanın rəhbərliyi və BMT missiyası oktyabrın 1-də Azərbaycanın Qarabağ regionuna səfər edib.

Missiyaya həmçinin və BMT-nin Mühafizə və BMT-nin Humanitar Məsələlərin Əlaqələndirilməsi Ofisinin (OCHA) Əlaqələndirmə Bölməsinin rəhbəri Rameş Rajasingham, eləcə də BMT-nin Ərzaq və Kənd Təsərrüfatı Təşkilatı (FAO), BMT-nin Qaçqınlar üzrə Ali Komissarlığı (BMT QAK), BMT-nin Uşaq Fondu (UNICEF) və Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının (ÜST) təmsilçiləri, OCHA, Rezident Əlaqələndiricinin Ofisi

“Ağdamdan səfər edən missiya üzvləri Xankəndi şəhərində olub. Burada onlar yerli əhali və digər şəxslərlə söhbət edib, eləcə də səhiyyə və təhsil müəssisələrindəki vəziyyətlə yerində tanış olublar. Missiya üzvlərinin Xankəndi şəhərində getdikləri yerlərdə mülki və ictimai infrastruktura, o cümlədən

xəstəxana, məktəb, yaşayış binalarını, mədəni və dini obyektlərə heç bir ziyan dəyməyib. Missiya həmçinin

Azərbaycan hökumətinin şəhərdə səhiyyə və digər məişət xidmətlərinin bərpasına hazırlaşdığını müşahidə

edib. BMT təmsilçiləri fəaliyyət göstərən heç bir mağaza görməyib.

Missiya Xankəndi şəhərində çox az sayda yerli əhəlinin qaldığını müşahidə edib. Qarabağda qalan ermənilərin sayına gəldikdə, həmsöhbətlər 50-dən 1000-ə qədər müxtəlif rəqəmlər səsləndiriblər”, məlumatda qeyd edilir.

Missiya üzvləri yerli əhəlinin evlərini qəfil tərk etməsi və bunun səbəb ola biləcəyi əzablardan təsirlənib.

“Missiyaya son atəşkəsdən sonra dinc əhaliyə qarşı zorakılıq halları ilə bağlı nə yerli əhəlidən, nə də digər həmsöhbətlərdən şikayət daxil olmayıb. Kənd yerləri haqqında məlumatın və oralara çıxışın məhdud olduğunu nəzərə alaraq, kənd yerlərində heyvandarlıq və əkinçiliklə bağlı, o cümlədən fermerlərin qarşından gələn mövsümdə buğda səpinə əlçatanlığı və ya hazır olub-olmaması barə-

də məlumat yoxdur. Missiya üzvləri kənd təsərrüfatı infrastrukturunun dağıdılmasını və ya yollarda ölmüş heyvanları müşahidə etməyib. Missiyanın apara bildiyi söhbətlərə əsasən, indiki mərhələdə yerli əhəlinin geri qayıtmaq niyyətində olub-olmadığını müəyyən etmək çətindir. Aydın olan odur ki, etimad və inamın yaradılması lazımdır və bunun üçün vaxta və bütün tərəflərin söylərinə ehtiyac var”.

Missiya daha sonra Ləchin nəzarət-buraxılış məntəqəsinə gedib. “Burada missiya üzvləri Ermənistana doğru hərəkət edən heç bir mülki avtomobilə rast gəlməyib. Xankəndi şəhərində isə missiya onlarla sərnisini Ermənistana aparan avtobus görüb. BMT-nin Azərbaycan-dakı nümayəndəliyi Qarabağda qalan yerli əhaliyə və geri qayıtmaq istəyənlərə dəstək verməyə hazırdır”, - məlumatda qeyd edilir.

Ümummilli lider Heydər Əliyevin 100 illiyinə həsr olunan “Göyçay Ensiklopediyası”nın təntənəli təqdimat mərasimi keçirilib. Tədbir Göyçay Rayon Heydər Əliyev Mərkəzində baş tutub.

Mərasim iştirakçıları öncə Heydər Əliyevin abidəsini ziyarət edib, önünə gül-çiçək dəstələri düzüblər.

Tədbir Ulu öndər Heydər Əliyevin və Azərbaycanın ərazi bütövlüyü uğrunda şəhid olan Vətən övladlarının xatirələrinin bir dəqiqəlik sükutla yad edilməsi ilə öz işinə başlayıb.

Qonaqları salamlayan **Göyçay Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Natiq Ağayev** tədbiri giriş sözü ilə açaraq bildirdi ki, bu tədbir çox əlamətdar bir ildə və tarixi günlər ərəfəsində baş tutur: “Azərbaycan dövlətinin qurucusu, görkəmli siyasi və dövlət xadimi, xalqını zamanın mürekkəb tarixi-siyasi sınaqlarından uğurla çıxarmış, Ümummilli lider Heydər Əliyevin anadan olmasının 100 ili tamam olduğu üçün bu il “Heydər Əliyev ili”dir. Həmçinin biz 3 il əvvəl Ali Baş Komandan, Prezident İlham Əli-

Göyçayda mühüm toplantı - ensiklopediya təqdimatında nələr oldu?

Heydər Əliyevin 100 illiyinə həsr olunan “Göyçay Ensiklopediyası”nın təntənəli təqdimatında göyçaylılara daha üç sürpriz edildi

kal antiterror tədbirlərində əldə etdiyimiz Zəfərə görə suverenliyimizin tam bərpasını bizə bəxş etmiş Prezidentimiz, Ali Baş Komandan İlham Əliyevə və Ordumuza təşəkkürlərini bildirdi: “İlham Əliyev azərbaycanlıları məğlub xalqdan qalib xalqa çevirən dahi lider və böyük sərkərdədir. Son 200 ildə bizə ilk dəfə zəfər sevinci yaşıdan komandandır, rəhbərdir. Biz onun dövründə yaşamağımızdan fəxr etməliyik”.

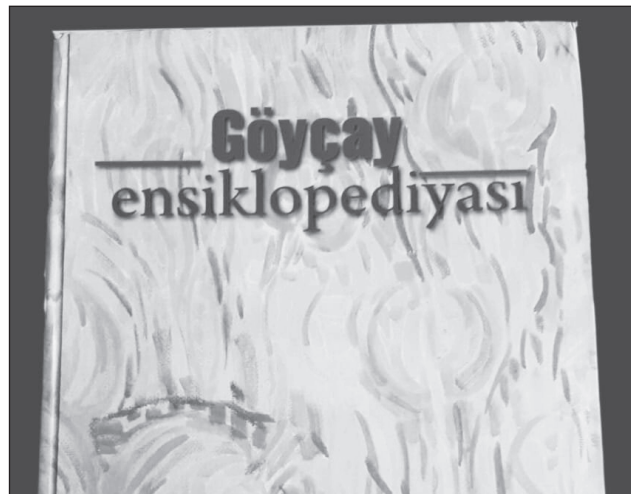
E.Süleymanov çıxışında Ulu öndərin Göyçay üçün gördüyü işlərdən bəhs etdi: “Ulu öndər və onun layiqli davamçısı, Prezident İlham Əli-

həmçinin qeyd etdi ki, bu, 2015-ci ildə buraxılmış “Şamaxı ensiklopediyası”ndan sonra eyni silsilədən hazırlanan 2-ci nəşrdir. O, 2 il əvvəl AVCIYA tərəfindən “Göyçay döyüşləri” kitabının da təqdim edildiyini xatırladı.

O, AVCIYA-nın onlarla yerli və beynəlxalq səviyyəli nəşrlərinin olduğunu bildirdi: “Bu nəşrlərin memarı, tərtibatçısı əməkdaşımız, Heydər Əliyev İrsini Araşdırma Mərkəzinin rəhbəri, 1905.az saytının redaktoru Fuad Babayevə, baş redaktoru Asif Hacıliyə və bütün zəhməti keçən əməkdaşlarımıza, ensiklopediyanın çapına informasiya dəstəyi

Daha sonra Azərbaycan **Yazıçılar Birliyinin sədri, Xalq yazıçısı Anar** çıxış etdi. O, ensiklopediyanın elmi-redaksiya şurasının sədri olmasından qürur duyduğunu söylədi və bu kitabın hər bir göyçaylının sevrə-sevrə oxuyacağına əminliyini ifadə etdi. Anar bildirdi ki, ensiklopediyanın Heydər Əliyevin 100 illiyinə həsr olunması onun əhəmiyyətini ikiqat artırır.

Professor, ensiklopediyanın redaksiya şurasının üzvü Şövqü Göyçaylı “Mən xüsusilə qürur duyuram ki, Göyçay ensiklopediyası Ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin 100 illiyinə həsr olu-

Tədbirin sonunda Elxan Süleymanov söz alaraq, ensiklopediya ilə yanaşı, göyçaylılara daha 3 hədiyyə gətirdiyini söylədi: “Birinci hədiyyəm dəyərli şairimiz, Göyçayın fəxrlərindən olan İsgəndər Coşğunun şeirlərindən ibarət kitab olacaq. Qərar vermişik ki, qısa müddətdə onun 100 şeirini toplayaq və kitab çap edək, qarşıdan gələn Novruz bayramı ərəfəsində geniş tirajlayaq. İkinci hədiyyəm odur ki, Göyçayın gör-

kəmli ədiblərinin külliyyatını (antologiyasını) nəşr etməyə qərar vermişik.

Üçüncü hədiyyəm isə həminizi daha çox sevindirəcək. Heydər Əliyev daim təhsilə, elmə xüsusi diqqət yetirib. O, hər kəsə təhsilə qayğı göstərməyi tövsiyə edib. Mən 1990-1994-cü illərdə Göyçayda əlaçı şagirdlərə bəbəm, mütəfəkkir, elm adamı Hacı Rəhim Əfəndinin adına təqaüd təqdim etmişəm. Bu il-

Elxan Süleymanov: “İlham Əliyev azərbaycanlıları məğlub xalqdan qalib xalqa çevirən dahi lider və böyük sərkərdədir. Biz onun dövründə yaşamağımızdan fəxr etməliyik”

yevin rəhbərliyi ilə bugünkü günlərdə böyük Zəfərə doğru irəliləyirdik. Bir neçə gün öncə isə lokal karakterli antiterror tədbirləri nəticəsində qürurverici anları yaşadıq. Tam və qəti Qələbəmizə nail olmuşuq, bütün ərəzilərində suverenliyimiz bərpa olub. Belə bir tarixi ildə, bu cür tarixi günlərdə Azərbaycan Vətəndaş Cəmiyyətinin İnkişafına Yardım Assosiasiyasının Prezidenti, həmyerlimiz Elxan Süleymanovun təşəbbüsü və rəhbərliyi ilə “Göyçay ensiklopediyası”nın işıq üzü görməsi və Heydər Əliyev adını daşıyan bu möhtəşəm mərkəzdə biz göyçaylılara təqdim edilməsindən böyük və dəyərli hədiyyə ola bilməz”.

Heydər Əliyevin 100 illiyinə ithaf olunan kitabın ideya müəllifi, nəşiri, AVCIYA prezidenti Elxan Süleymanov öncə 44 günlük müharibədə qazandığımız böyük Qələbəyə, 24 saatlıq lo-

yev ölkəmizin bütün bölgələrinə olduğu kimi, Göyçaya da xüsusi qayğı və diqqətlə yanaşıb. Göyçaylıların dərin minnətdarlıqla xatırladıqları mühüm faktlar kifayət qədərdir. 1976-cı ildə Göyçay ərazisini daimi sel sularından qorumaq üçün Heydər Əliyevin göstərişi ilə Ərvan çayı üzərində bənd tikildi. Bunun sayəsində rayonumuzun geniş torpaq sahələri abadlaşdırıldı, yüzlərlə ev, məktəb, mədəniyyət ocaqları tikildi, bağlar, parklar salındı. İnsanlar evlərində rahat yaşamaq imkanı qazandı. Bir neçə il öncə isə Göyçaya sel gələndə rayon ərazisində körpü uçdu. Cənab İlham Əliyev bu məsələni şəxsi nəzarətə götürdü, o körpünün bərpası ilə yanaşı, çayın yatağı qaydasına salındı, habelə yeni bir ehtiyat körpü inşa edildi”.

Elxan Süleymanov AVCIYA-nın fəaliyyəti, gördüyü işlər barədə məlumat verdi,

göstərənlərin hamısına dərin təşəkkürünü bildirirəm. Bu tədbirdə iştirak edən əziz dostlarım, millət vəkili, birinci vitse-spiker Əli Hüseynliyə, millət vəkili, Sosial Tədqiqatlar Mərkəzinin rəhbəri Zahid Oruca, millət vəkili Qüdrət Həsənoğlu, Fazil Mustafaya, Sabir Hacıyevə, Xalq Yazıçısı Anara, ziyalı, professor, ensiklopediyanın ərəşə gəlməsində böyük xidmətləri olan Şövqü Göyçaylıya xüsusi minnətdarlığımı bildirirəm.

Bu tədbirə gələn bütün insanlara təşəkkür edirəm. Mən əksərən məmurlara tənqidi yanaşmışam. Amma ədaləti unutmamq olmaz. Hörmətli Natiq Ağayevin Göyçaya icra başçısı təyin edilməsindən az zaman keçsə də, o, rayon əhalisinin rəğbətini qazandı və kabinet memuru olmadı. Daim əhəlinin içindədir və rayon üçün misilsiz işlər görür. Mən bunları fəxr hissi ilə qeyd edirəm”.

nub”, - deyərək qeyd etdi. O, Göyçayın coğrafi əhəmiyyətindən danışdı, nəşrin rayon, onun tarixi, gələcəyi üçün böyük xidmət olduğunu söylədi.

Nəşrin baş redaktoru Asif Hacıli ensiklopediyanın ərəşə gətirilməsindən, görülməli işlərdən danışdı.

Təqdimatda deputat Zahid Oruc, “Yeni Müsavat” qəzetinin redaktoru, ensiklopediyanın redaksiya şurasının üzvü Elşad Məmmədli, “Göyçay” qəzetinin redaktoru Adil Məmmədov çıxış edərək, kitabın əhəmiyyətindən danışdılar, Ulu öndərin 100 illiyinə layiqli töhfə olaraq ərəşə gətirilməsini yüksək dəyərləndirdilər. Onlar habelə Elxan Süleymanovun xarici siyasətdə gördüyü mühüm işlərdən, AŞ PA-da Sərsəng su anbarına dair qəbul olunmuş 2085 sayılı qətnamənin müəllifi olmasından, xeyriyyəçilik fəaliyyətindən, təhsilə daim diqqət göstərməsindən danışdılar.

Azərbaycan-Fransa parlamentlərarası işçi qrupu rəsmən fəaliyyətini dayandırdı

Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin Azərbaycan-Fransa parlamentlərarası əlaqələr üzrə işçi qrupu Fransa Respublikasının Milli Assambleyasında Fransa-Azərbaycan dostluq qrupunun fəaliyyətinin və işçi qrupu ilə əlaqələrinin dayandırılması barədə məlumatı təəssüf hissi ilə qarşılayır.

Azərbaycan-Fransa parlamentlərarası əlaqələr üzrə işçi qrupu qeyd olunan məlumatı nəzərə alaraq, Fransa tərəfindən müvafiq addımlar atılanadək öz fəaliyyətini və Fransa-Azərbaycan dostluq qrupu ilə əlaqələrini müvəqqəti olaraq dayandırır.

Deputatlar Qazaxıstana gedəcəklər

Milli Məclisin deputatları Nizami Cəfərov və Fatma Yıldırım oktyabrın 3-də Qazaxıstanın paytaxtı Astana şəhərinə, sonra isə oktyabrın 5-də Türküstan şəhərinə səfər edəcəklər. Səfər çərçivəsində deputatlar Beynəlxalq Türk Mədəniyyəti və İrsi Fondunun Şuşa şəhəri Dövlət Qoruğu İdarəsi ilə birgə təşkil etdiyi “Şuşa günləri” tədbirlərində iştirak edəcəklər. Səfər oktyabrın 6-da başa çatacaq.

Azərbaycan 100 ildən artıq davam edən erməni separatizmini kökündən qazıyıb atdı. Yəqin ki, Azərbaycan bir daha belə bir təhlükə ilə üzləşməyəcək. Lakin ermənilərin böyük güclər qarşısında əsas xidməti məhz separatizmi alovlandırmaqdır.

Təsadüfi deyil ki, artıq erməni separatizminin yeni ünvənləri barədə fikirlər səslənir. Məsələn, erməni hərbi ekspert Vladimir Poqosyan bir neçə gün əvvəl "Biz gəlib Armavir, Soçi və Krımı ala bilərik. Çünki Krımın 70%-i ermənidir", - deyə bildirib. Bundan başqa, erməni separatizminin Gürcüstanın Cavaxetiya bölgəsində baş qaldırma ehtimalı da var.

"Bizim.media"ya danışan gürcü politoloq Gia Xu-xaşvili deyib ki, Cavaxetiyada separatçı əhval-ruhiyyə həmişə olub və indi də mövcuddur: "Separatizmin bu bölgədə baş qaldırması təhlükəsi, məncə, Qərbdən deyil, daha çox Rusiyadan asılıdır. Çox təəssüf ki, Rusiya bölgədə separatiz-

tədbirləri ilə Azərbaycan öz ərazilərini erməni separatizmindən tamamilə təmizlədi. Azərbaycan öz ərazisində erməni separatizm məsələsinə birdefəlik nöqtə qoydu. Ermənilərin Türkiyəyə və Gürcüstanla da ərazi iddiaları var. Azərbaycan öz ərazisində separatizmi məhv etməklə Türkiyəyə olan iddialarını məhv etmiş oldu. Amma indi Azərbaycanla planları iflasa uğrayan Ermənistan Cavaxetiya, Armavir, Soçi və Krımda əhalinin çox hissəsinin ermənilər olduğunu əsas götürərək orada separatizmi canlandırmaq üzərində planlar qururlar. Erməni separatizmi beynəlxalq güclərin əlində öz planlarını həyata keçirmək üçün həmişə alət olub. Bu gün müəyyən güclər

Ermənilərin yeni "artsax" planı - Cavaxetiya...

Gürcü politoloq: "Separatizmin bu bölgədə baş qaldırması təhlükəsi Qərbdən deyil, daha çox Rusiyadan asılıdır"

çilərin məlumatına görə, 1954-cü ilədək sovet tibb ensiklopediyasında erməniçilik adlı rəsmi xəstəlik qeyd edilmişdi. Azərbaycanın son hərbi zəfərlərindən sonra bezi ermənilər anlamağa başladı ki, bu cür şovinist xəstə təfəkkür onları məhvə və daha böyük faciələrə doğru aparır. Lakin təəssüflə, həm də qa-

bədnam qonşularımızın Cəvaxetiya iddiaları xeyli azalacaq, lakin onların xisləti heç vaxt düzəlməyəcək. Bunu da gürcülər heç vaxt unutmamalıdır və Azərbaycan-Türkiyə birliyindən bərk yapışmalıdır ki, onlar ərazi bütövlüyünə qovuşa bilsinlər. Gürcüstanın ərazi bütövlüyünün yolu nə Amerika, nə Avropa, nə də Rusiyadan keçir, Türkiyə-Azərbaycan birliyindən keçir".

Siyasi şərhçi Aqşin Kərimov bildirdi ki, Cənubi Qafqaz regionunda erməni amili ilə kart almaq oyunları bitməyib: "Təbii ki, Rusiya Gürcüstandakı erməni faktorunu hansısa bir məqamda qabarda bilər. Əgər Gürcüstan indiki siyasətindən kənara çıxsın, o zaman Moskvanın əlindəki daşları rəsmi Tiflisə qarşı hədsiz bir şövqlə oynaya bilər. Ən azından bu məsələ Kremlin səyində plan kimi var, onun işləklik dərəcəsi isə fərqli mövzudur. Belə ki, Azərbaycanla Türkiyə Gürcüstanı Rusiyanın təhdidlərindən sığortalaya biləcək mühüm elementlərə malikdir. Bakı-Ankara strateji müttəfiqlik tandemi üçün Gürcüstanla bağlı yanaşmalar Kremlə narahət etmir. Ona görə ki, hər iki dövlət Rusiya ilə yaxşı münasibətlərə malikdir və Moskvada Bakı-Ankara ikilisinin Gürcüstanla bağlı narahatlıqları eşidilir. Gürcüstan Azərbaycan və Türkiyənin mövqeyinə görə onlara minnətdardır, hərçənd regionda Qərb-Rusiya qarşılıqlı təhdidi isə təbii ki, ermənilərin kompakt yaşadığı ərazilərdə aktivliyini artırmaq ehtimalıdır. Azərbaycanla Türkiyə həmin ssenari üzrə ortaya çıxacaq təhdidləri hesablamak variantını da nəzərdən keçirmək lazımdır. Azərbaycan

Gürcüstan prezidentinin impiçmenti məsələsi məhkəmədə

Gürcüstanın Konstitusiyası Məhkəməsinə prezident Salome Zurbişvilinin impiçmenti üzrə məhkəmə prosesi başlayıb. Bu barədə Gürcüstan KİV-i məlumat yayıb.

"İclasda plenumun üzvləri olan doqquz hakimin hamısı iştirak etdiyi üçün hakimlərin kvorumu var", - Konstitusiyası Məhkəməsinin sədri Merab Turava bildirib. Məhkəmə prosesində impiçmentin müəllifləri olan İrakli Kobaxidze daxil olmaqla, parlamentin "Gürcü Arzusu"ndan olan 5 üzvü iştirak edir. Amma Gürcüstan Prezidenti məhkəmə prosesində iştirak etmir. Onun Konstitusiyası Məhkəməsinə maraqlarını Tamar Çuqoşvili və Maya Kopaleşvili müdafiə edirlər.

Qeyd edək ki, sentyabrın 1-də Zurbişviliyə qarşı impiçmentlə bağlı hakim "Gürcü Arzusu" Partiyası imzatoqlama kampaniyasına başlayıb. S.Zurbişvili avqustun 31-də Gürcüstanın Avropa İttifaqına namizədliyinin dəstəklənməsi üçün xarici dövlətlərin liderləri ilə görüşmək məqsədilə Avropaya səfər edib. Gürcüstan hökuməti isə onun bu səfərini qəbul edilməz sayıb.

Müxalifətin dəstəyi olmadan "Gürcü Arzusu" və "Xalq Gücü" hərəkatının üzvlərinin təmsil olunduğu parlament çoxluğu impiçment prosedurunu başa çatdırma bilməyəcək, çünki ən azı 100 səs lazımdır və çoxluğun hazırda cəmi 83 üzvü var.

Hakim partiya Zurbişvilini Gürcüstan Konstitusiyasının 52-ci maddəsini pozmaqda ittiham edib (Prezidentin xarici əlaqələrdə nümayəndəlik funksiyalarını yalnız hökumətin icazəsi ilə həyata keçirmək hüququ var).

Saakaşvili Ruben Vardanyanın həbsini alqışlayıb

Gürcüstanın sabiq prezidenti Mixail Saakaşvili Qarabağdakı separatçı rejimin "dövlət naziri" vəzifəsində çalışmış Ruben Vardanyanın həbsini alqışlayıb.

Bu barədə mətn hazırda həbsdə olan M.Saakaşvilinin rəsmi "X" sosial şəbəkə hesabında dərc edilib.

"Hazırda xeyirli şəər arasında mübarizə gedir. Azərbaycan Ukraynada müharibəyə fəal dəstək verən Ruben Vardanyanı, eləcə də "Abxaziya" və "Cənubi Osetiya" ilə əlaqələri inkişaf etdirən və qondarma qurumun keçmiş "xarici işlər naziri" David Babayanı həbs edib", - M.Saakaşvili qeyd edib.

Məlumat üçün əlavə edək ki, Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin müvafiq maddələri ilə ittiham edilən Ruben Vardanyan və David Babayan Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətinin istintaq təcridxanasında saxlanılır. Hazırda cinayət işləri üzrə zəruri və təxirəsalınmaz istintaq-əməliyyat tədbirləri davam etdirilir.

Buna görə də əvvəlcədən əldə edilmiş kəşfiyyat məlumatları vasitəsilə Moskva ilə danışıqlara gedib onu sakitləşdirmək variantını da nəzərdən keçirmək lazımdır. Azərbaycan-Türkiyə-Gürcüstan hərbi əməkdaşlıq modeli təhlükələrə qarşı müdafiə immuniteti kimi diqqətləyicidir".

□ **Cavanşir ABBASLI**
"Yeni Müsavat"

mi alovlandırmaq üçün kifayət qədər rıçaqa və bəlkə də motivasiyaya malikdir".

Deputat Azər Badamov Azərbaycanın erməni separatizm yuvasını darımağa etdiyini söylədi: "Ermənistanın qonşu dövlətlərin ərazilərində həmişə gözü olub. Həmişə çalışıb ki, qonşuları hesabına ərazilərini genişləndirsin və xəyallarını reallaşdırsın. Bu çirkin niyyətlərini həyata keçirmək üçün zaman-zaman Azərbaycan torpaqları hesabına ərazilərini genişləndirib. O cümlədən 90-cı illərin əvvəlində Azərbaycan torpaqlarını işğal edərək özünü küləşdirməyə çalışıb. Ermənistan rəhbərliyi son illər həтта sərəmələyərək yeni ərazilər uğrunda yeni müharibə edəcəklərini bəyan edirdi. Azərbaycan üç il əvvəl öz suveren ərazilərini döyüş meydanında erməni işğalı altından azad edərək suveren ərazilərin bütövlüyünü təmin etdi. Amma erməni separatizminin yuvası qarayara kimi ərazilərimizdə qalmaqda davam edirdi. 19-20 sentyabr tarixində keçirilən antiterror

yenə də bu erməni separatizm alətindən yeni planlarını həyata keçirmək üçün istifadə etməyə çalışırlar. Amma Azərbaycan dünyada erməni separatizminin kökündən məhv olunmasına böyük zərbə endirib. Ona görə də yaxın dövrdə ermənilərin bu vasitədən haradasa istifadə edə bilməyəcəyini hesab edirik".

AĞ Partiya başqanının I müavini, siyasi şərhçi Əhəd Məmmədli gürcülərin bir reallığı hər zaman unutmamalı olduqlarını vurğuladı: "Poqosyan çıxışında Rusiyanı ittiham edərək deyib ki, əgər sərhədlər mövcudluğu yoxdursa, biz onda, yəni ermənilər Armavir, Soçi, Qarabağ və Bakını da alarıq. Poqosyan sözünün kontekstdən çıxarıldığını söyləyib. Görünür, cinayət təhlükəsindən qorxub geri çəkilməyə özünə yer axtarı. Ermənilərin bu cür sərəmələyərək yeni ərazilər uğrunda olduğunu göstərir. Adama deyirlər ki, nə ilə alacaq-sınız, ay bədbəxt. Biz bunu əvvəllər də demişik, erməniçilik bir xəstəlikdir. Bəzi tarix-

nunauyğunluqla qeyd etməliyə ki, Poqosyan kimi xəstələr hələ də ermənilər arasında çoxdur. Bu da o anlama gəlir ki, ermənilər lazımi dərsi alana qədər Azərbaycan dövləti onları ağıllandırmaqda davam etməlidir. Yəni ən azı Zəngəzur dəhlizi projesini nəzarətimiz altında olmaq şərti ilə reallaşdırmalıyıq. O ki qaldı gürcü-erməni münasibətlərinə, bu iki qonşu xristian xalqı arasında hələ 1918-1920-ci illərdə müharibə olub. O vaxt daşnak Ermənistan təkcə Azərbaycana deyil, həm də Gürcüstanla qarşı ərazi iddiaları ilə çıxış edib, müharibələr aparıb. 1990-cı illərdə Abxaziyada ermənilərin Baqramyan batalyonu gürcülərə qarşı vurduğu. Gürcülərin Abxaziyadan qovulmasında ermənilərin böyük rolu olub. Bəzi mənbələrə görə hazırda Abxaziyada yerli xalqdan çox erməni yaşayır. 1990-cı illərin Qarabağ və Abxaziya eforiyasından sonra ermənilər Cəvaxetiya da iddia qoymağa başladılar. Düzdür, Azərbaycan Ordusunun erməni işğalını darımağa etməsindən sonra

Əli bəyin pasportu

Zamin Hacı
 zaminhaci@gmail.com

Gədəbəydəki qızıl yatağı üzrə ekoloji araşdırma bugünlərdə yekunlaşdı, kəndlilər daha evlərində rahat yata bilər. Deyir gölün suyu zəhərli olmağına zəhərlidir, lakin içməsən heç zad olmaz.

Mükəmməl rəydir. Doğrudan da, evimizə verilən elektrik də adamı öldürür - əlini vursan. Qazı açıq qoysan, adamı boğar. Ya da partlayar. Hətta şair demişkən, artıq içiləndə su belə dərd verir.

İnsafən, qızıl zavodunu işlədən əslən iranlı amerikalı (bizim amerikalımızın da iranlı çıxması Azərbaycanın necə geopolitik məkan olmasının növbəti isbatıdır; Xankəndi ermənilərinin rusiyalı çıxması kimi) brifinqdə üzrxahlıq elədi, gölə axıdılan sianidin əslində zərərli olduğunu kəndlilərə başa salmadıqlarını söylədi. Bu, vacib üzrxahlıqdır. İnşallah, indən belə Söyüdlü camaatı o göldə çimməz, suyundan içməz, paltar yumaz, içində qaz-ördək saxlamaz və sairə.

Yuxarıda yazdığım təhlükəli maddələrlə bağlı vaxtaşırı dövlət xəbərdarlığı alırıq. Qaz idarəsi gəlir, dəftər açır, təhlükəsizlik qaydalarına qol çəkdirir. Su idarəsi haçan su kəsiləcək, məlumat verir, dəşiklərə paz çalır, evdə olmayan sakinlərə kefləri istəyən qədər ödəniş yazırlar. Elektrik də məlum məsələdir, biz uşaq olanda hər yerdə tok vurmuş skelet kəlləsi (bəlkə də kəllə skeleti - hər iki variantı saxlayıram, ana dilindən testə hazırlaşanlar üçün) şəkilləri olardı. Şəxsən mən bu kəllə şəklinə görə fizikanın elektrik bölməsinə nifrət eləyirdim. Uşaqlıq travmasıydı. SSRİ elə ona görə dağıldı.

Sözümün canı odur ki, hər işdə dövlətçilik fəlsəfəsi, vətəndaşların məlumatlandırılması vacibdir. Bax, elə bugünlərdə xəbər aldım, deyir Binəqədinin bəzi ərəziləri Sumqayıta veriləcəkdir. Çox yaxşı, yerində verilmiş qərardır. Alqışlayırıq. Təklif edirəm "20 Yanvar" metrosunu da Sumqayıta versinlər, nəticədə camaat əziyyət çəkməsin. Metrodan çıxan kimi, Sumqayıtda olursan - bundan gözəl, tədbirli qərar varmı? Yoxsa indi "20 Yanvar"ın üstü dəlixanadır, Sumqayıta aparan manatlıq taksilər az qalır xalqı ayaqlasın, basabas, tıxac, səs-küy, ekstremizm, separatizm, fanatizm... Tək Sumqayıt məsələsi deyil, o metronun bəzi başqa çıxışlarından da rayonlara daimi marşrutlar vardır. Adamı tutub rayonlara aparırlar. Bir dəfə mən Biləsuvara aparırdılar, Ələtdə düşüb qaçdım. Yalandan demişdim ki, Ələt iqtisadi zonasına baxım, bu dəqiqə gəlirəm. AXC-Müsavat dövrü çox ağır günlər idi, ehh... "20 Yanvar"ın başqa çıxışları da Biləsuvar, Lənkəran, Astara rayonlarına verilə bilər.

Əlbəttə, bu sözümün əsl canı deyildi, sadəcə, əhaliyə zəruri xəbərdarlıq edirdim ki, metrolardan çıxanda ehtiyatlı olsunlar, sianidli göllərdə çimməsinlər, mərc oyunları oynamasınlar, patı almasınlar, məktəbli dönəri yeməsinlər.

Bir də bu müxalifətin - Milli Şura, AXCP və Müsavatın reinteqrasiyası üçün dövlət proqramları hazırlanması, düşünürəm ki, vacibdir. Əli Kərimliyə nəhayət pasport verilsin. Ya da onu Xankəndiyə köçürdük, orada pasport verilsin. Humanizmdən hamı yararlansın, xeyir vətənə qalsın. Yoxsa haçana qədər İç Oğuz Dış Oğuzla yağ düşəcək, Alp Aruz Qazan xana asi olacaqdır, bundan yararlanana Şöklü Məlik obamızı yağmalayacaqdır? Lazım deyil. Məncə, bu haqda fikirləşməliyik. Ən azı hissə-hissə, növbəli şəkildə reinteqrasiya olsun. Məsələn, ilkin mərhələdə AXCP reinteqrasiya edilə bilər. Müsavat onsuz inteqrasiyaya yaxın görünür.

Əlbəttə, ağırlı olacaqdır, 30 illik düşmənçilik tarixi var. Lakin dövlətimiz güclüdür, hazırda istənilən problemi həll etməyə qadirdir. Gəlin bu fürsətdən yararlanmaq, səmərəli istifadə edək.

İndi söz əlaqədar təşkilatlarıdır.

"Biz işğalın və etnik təmizləmənin qurbanı olduq. Bu, xalqımız üçün böyük faciə və böyük humanitar fəlakət idi. Biz uzun illərdir çalışırıq ki, münəfiqə sülh yolu ilə həll edilsin, işğala sülh yolu ilə son qoyulsun. 28 il ərzində biz danışıqlar prosesinə güclü sadıqlığımızı nümayiş etdirdik, lakin üç il əvvəl biz BMT Nizamnaməsinə uyğun olaraq özünümüdafə hüququndan istifadə etdik... ərəzilərimizi işğaldan azad etdik, işğala son qoyduq. Keçən ay biz bütün ölkə ərəzində suverenliyimizi tam bərpa etdik". Bu barədə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev bildirib.

Prezident İlham Əliyev münəfiqəyə son qoymalı olan beynəlxalq təşkilatların bu istiqamətdə heç bir nəticə əldə etmədiyini təəssüflə vurğulayıb: "BMT-nin dörd qətnaməsi Ermənistan silahlı qüvvələrinin ərəzimizdən tam, dərhal və qeyd-şərtsiz çıxarılmasını tələb edirdi. Lakin bu qətnamələr 27 il kağız üzərində qaldı. Şəhidlərimizin canı bahasına bu qətnamələrin icrasını təmin etdik".

"Ərazi bütövlüyümüzün bərpası təcrübəsi çox unikal və təkrarolunmaz hadisədir. Biz münəfiqəyə son qoyduq. Bu münəfiqənin həlli nəticəsində biz öz ləyaqətimizi qoruyub saxladığımız, beynəlxalq hüququ bərpa etdik... Bu gün biz Cənubi Qafqazda sülh dövrünə qədəm qoya bilərik. Bu bizim fikrimizdir. Əməkdaşlıq, qarşılıqlı faydalı layihələr, qarşılıqlı fayda - biz bütün bunları bu gün nümayiş etdiririk", - deyər dövlət başçısı vurğulayıb.

Prezident İlham Əliyevin ötən həftə Zəngilanda keçirilən Milli Şəhərsalma Forumundakı çıxışında da əsas tezi "Biz Qafqazda sülh və sabitlik istəyirik" olub. Dövlət başçısı hələ Vətən müharibəsinin davam etdiyi günlərdə xarici mediaya verdiyi müsahibələrdə regionun enerji təhlükəsizliyi, iqtisadi inkişaf xəritəsini yeniləyir, xüsusilə Ermənistanı "getmiş olsa da, qatara minməyə" çağırırdı.

Azərbaycanın dövlət başçısının bu cür çıxışları əlbəttə ki, təhlilçilərin də diqqətində idi. Təsədüfi deyil ki, müharibənin ən qızgın vaxtında erməni əsilli rejissor Karen Şahnazarov "Vladimir Solovyovla axşam" verilişində çox dəqiq qiymətləndirmə etdi. Şahnazarov dedi ki, İlham Əliyev bütün postsovet məkanında son 30 ildə Qafqazın ən uğurlu və təsirli siyasətçisinə çevrilib. **Sitat:** "O,

Prezident Əliyev Rəsulzadənin yarımçıq qalmış ideyasını gerçəkləşdirir: "Qafqaz Evi..."

Politoloq: "Bu ideyanın son 30 ildə gerçəkləşməsinə əsas əngəl Ermənistandır"

görməli, ağıllı siyasətçidir və bu, qeyd-şərtsizdir. Cənubi Qafqazın regional birliyə ehtiyacı var. Bu gün bu regional birliyin lideri kim ola bilər? Əlbəttə ki, cənab İlham Əliyev! Müharibədə qələbə çalan, neftə, pula və hər şeyə sahib olan Azərbaycanı ilə birlikdə!"

Regionda ən müxtəlif formatlarda əməkdaşlıqdan söhbət getsə də, indiki Qafqazda təməlli sülhün yaradılması istiqamətində İlham Əliyevdən fəal lider yoxdur. Əslində bu, Məhəmməd Əmin Rəsulzadənin "Qafqaz Evi" ideyasının gerçəkləşməsi çağırışıdır. Bu zamanadək Qafqazda sülhün yaranmamasına səbəb şübhəsiz ki, Ermənistan olub. Ermənistan "artsax"ın ləğvi ilə ikinci dəfə kapitulyasiyaya məcbur oldu. Bu baxımdan, ona uzadılan əməkdaşlıq təklifi yenə geri itələmək bu dəfə Ermənistan dövlətinin sonu ola bilər.

Bu barədə **politoloq Oktay Qasımov** "Yeni Müsavat"a şərhində bildirdi ki, Azərbaycan "Qafqaz Evi" ideyasına hər zaman müsbət yanaşıb. Dövlət müstəqilliyimizin bərpasının ilk illərindən başlayaraq bu ideya müxtəlif səviyyələrdə səslənib və bununla bağlı müzakirələr aparılıb. Azərbaycan son üç ildə 44 gün bəlgədə sülh, əmin-amanlıq mühitinin formalaşması üçün addımlar atır, bununla bağlı konkret təkliflərlə çıxış edir: "Azərbaycan həm Er-

mənistan 5 baza prinsipi əsasında sülh müqaviləsini bağlamaqla təkliflər təqdim edib, eyni zamanda Azərbaycan və Türkiyə bölgədə regional əməkdaşlıq formatı olan 3+3 formatını təklif ediblər ki, bu formatlar da bölgə üçün əhəmiyyəti olan formatlardır. Bundan başqa, keçən ilin sonlarında Azərbaycan Prezidentinin Gürcüstana səfəri zamanı 3 Cənubi Qafqaz dövləti arasında münasibətlərin bundan sonra da inkişaf etdirilməsi və Cənubi Qafqazın sabitlik bölgəsinə çevrilməsi ilə bağlı konkret müzakirələr aparıldı və Azərbaycan Prezidenti tərəfindən bu üç dövlətin əməkdaşlıq formatı ilə bağlı konkret təkliflər səsləndi. Bu da çox önəmli bir mesajlar idi. Təəssüf ki, Ermənistan bu mesajların heç birini doğru oxuya bilmədi. Həm son illər, eyni zamanda müstəqillik dövründən indiyə qədər Ermənistan, ümumiyyətlə, ona təklif olunan regional əməkdaşlıq formatlarından, o cümlədən ikitərəfli əməkdaşlıqdan boyun qaçırdığı üçün regionda gerçəkləşdirilən global layihələrdən kənarda qaldı. Bu da Ermənistan üçün həm ciddi mənada böyük iqtisadi itkilər və bunun da paralelində müstəqilliyi və dövlət kimi mövcudluğu ilə bağlı müəyyən suallar yaratdı".

Politoloq qeyd etdi ki, son dövrlər, xüsusilə son lokal antiterror tədbirlərindən sonra Azərbaycan Prezidenti İlham

Əliyev həm Zəngilanda, həm də Bakıda keçirilən beynəlxalq tədbirlərdə bir daha Azərbaycanın Güney Qafqazda sülh, birlik istədiyi mövqeyini bəyan etdi: "Azərbaycan bununla Ermənistanla bir daha sülh üçün əlini uzatdı. Bu təkliflər eynən 100 il əvvəl səsləndirilən, Məhəmməd Əmin Rəsulzadə və digər önəmli şəxsiyyətlər tərəfindən irəli sürülən "Qafqaz Evi" ideyasının bir başqa formada gündəmə daşınmasıdır. Bugünkü realıqları əsas götürərək qeyd etdiyimiz kimi, Azərbaycan Prezidentinin Gürcüstana səfəri zamanı verdiyi mesajlar məhz "Qafqaz Evi"nin yaradılması formulası idi. Təbii ki, Ermənistan bunu qəbul edərsə və bölgədə sülh, əmin-amanlıq mövcud olarsa, Ermənistan qonşularına ərəzi iddialından əl çəkərək konstruktiv davranmağa başlayarsa, "Qafqaz Evi" ideyası gerçəkləşə bilər. Necə ki, Baltikyanı ölkələr hələ sovetlər dönməndən bir-birinə olduqca yaxın münasibətlərdə və əməkdaşlıq mühitində yaşadırlar, bundan indi də hər bir ölkə faydalanır, eyni proses Güney Qafqazda gedə bilər. Bu ideyanın son 30 ildə gerçəkləşməsinə əsas əngəl olan dövlət Ermənistandır. Bundan sonrakı dövrdə Ermənistanın davranışları çox şeyə aydınlıq gətirəcək".

□ **Etibar SEYİDAĞA, "Yeni Müsavat"**

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev oktyabrın 2-də Anqlikan Kilsəsinin dini rəhbəri, Kenterberi Arxiyepiskopu Castin Velbini qəbul edib. Azərbaycanın sülh müqaviləsi ilə bağlı təşəbbüslə çıxış etdiyini bir daha vurğulayan Prezident İlham Əliyev sülh gündəliyinin irəli aparılması üçün regionda tarixi imkanların və fürsətlərin yarandığını bildirdi, hazırda ölkəmizin bu istiqamətdə göstərdiyi səylərə toxunub.

Azərbaycan Prezidenti antiterror tədbirləri dayandırıldıqdan sonra mərkəzi hökumət tərəfindən Qarabağ bölgəsində yaşayan erməni əhəlisinə genişmiqyaslı humanitar yardımlar edildiyini vurğulayıb, miqrasiya, sosial müdafiə və səhiyyə sahələri ilə bağlı əhaliyə yerində xidmətlər göstərildiyini diqqətə çatdırıb. Dövlət başçısı Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Administrasiyasının Qarabağın erməni sakinlərinin hüquqlarının və təhlükəsizliyinin təmin olunması ilə bağlı geniş ictimaiyyətə, həmçinin ermənilərə ünvanlanmış bəyanat verdiyini vurğulayıb. Prezident İlham Əliyev Qranadada keçiriləcək qarşıdan gələn görüşün regionda sülh gündəliyinin inkişafına təkan verəcəyinə ümidvarlığını ifadə edib.

Ekspertlərin fikrincə, Ermənistandakı hazırkı qarışıq vəziyyət İrəvanın bu görüşlə bağlı əhval-ruhiyyəsinə təsirsiz ötürməyə bilər. Yada salmaq ki, müxalifət, ümumiyyətlə, Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyanın oktyabrın 5-dək istefasına nail olmağı hədəfləyirdi.

Paralel olaraq Ermənistan ordusunun Azərbaycanın mövqelərini atəşə tutması sabahkı danışıqlara qarşı birmanalılıq şəklində təxribatdır. Xatırladaq ki, bir neçə gün əvvəl Ermənistandan açılan snayper atəşi nəticəsində Azərbaycan hərbiçisi şəhid olmuşdu. Eyni zamanda oktyabrın 2-sində Azərbaycan və Rusiyanın Xankəndidəki birgə patrul xidmətinin əməkdaşlarına snayper atəşi açılıb, xoşbəxtlikdən tələfat olmayıb.

Heç şübhə yoxdur ki, Ermənistan və Qarabağdakı xunta rejiminin qalıqları sonadək təxribatları davam etdirməklə müqavimət göstərdikləri barədə havadarlarına mesaj vermək, onlardan maddi yardım, siyasi dəstək almaq istəyirlər. Lakin ABŞ Dövlət Departamentinin sözcüsünün erməni iddialarına cavab verməklə düşməni pərt vəziyyətə salması, həmçinin BMT-nin Qarabağa ezam olunan missiyasının hər hansı məcburi erməni köçünün baş vermədiyi, Azərbaycan dövlətindən ermənilərin heç bir şikayətinin olmadığı barədə faktları yerində təqdim etməsi Ermənistandan məşə kimi istifadə edən qüvvələrin də əl-qolunu bağlayıb. Azər-

Paşinyanla sabahkı görüş - Baki ümidlidir, İrəvanda müəmma...

Erməni müxalifəti oktyabrın 5-də mitinq çağırışı edib və Qarabağdan köçən ermənilərin də aksiyada iştirakına nail olmaqla, iğtişaş yaratmağı planlayır

edir ki, Avropa siyasi birliyi formasiyasının yaranması ümumavropa təhlükəsizlik sistemində olan boşluqlarla bağlıdır: "Bir sıra dövlətlər NATO ilə yanaşı, digər bir instituta ehtiyac olduğunu da bildirirlər. Breksitdən sonra Avropanın özünün qoşunlara malik olması mülahizələri getdikcə çoxalmaqdadır. Rusiya-Ukrayna müharibəsi fonunda siyasi bir platforma kimi meydana gələn Avropa siyasi birliyinə Rusiya və Belarusun dəvət olunması xüsusi mesajlar daşıyır. Ötən dövrdə Praqa və Kişinevə Azərbaycan və Ermənistan liderinin görüşü bir sıra mühüm məqamlarla yadda qalıb. Xüsusilə vurğulamaq lazımdır ki, Avropa İttifaqı müstəvisində keçirilən görüşlərdə ənənəvi olaraq moderator qismində çıxış edən Avropa İttifaqı Şurasının sədri Şarl Mişellə yanaşı, Fransa lideri Makron və Almaniya kansleri Şolts da diplomatik masada tərəfdirlər".

Politoloq qeyd etdi ki, Azərbaycanın lokal xarakterli antiterror tədbirlərini uğurla həyata keçirdikdən sonra İspaniyanın Qranada şəhərində keçiriləcək görüş Azərbaycan və Ermənistan arasında sülh gündəliyinin irəli aparılması üçün bir fürsət kimi dəyərləndirilir: "Ermənistanın daxilində ictimai-siyasi vəziyyətin ağır olmasına rəğmən, baş nazir Nikol Paşinyan tarixi imkanlardan istifadə etməlidir. Rusiya faktorunu da nəzərə almaq lazımdır. Rusiya ümumiyyətlə Avropa və ABŞ-da keçirilən bütün görüşlərə qısqıncılıqla yanaşır. Buna baxmayaraq, Azərbaycanın beynəlxalq səviyyədə tanınmış 86,6 min kvadrat kilometr ərazisini tanıyan Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan anlamalıdır ki, Qarabağ mövzusu artıq bağlanıb. Erməni lider sülh müqaviləsi ilə bağlı konkret, əməli və praktiki addımlar atmasa bir daha belə imkan yaranmaya bilər".

Hər halda, bu, bir faktdır ki, Qarabağdakı xunta rejimi zamanı düzgün dəyərləndirməyi bacarmadı və darmadağın oldu. Ermənistan 44 günlük müharibədən sonra da baş verənlərdən dərs götürə bilmədi. Bu mənada İspaniya görüşü Ermənistan üçün sonuncu şanslardan sayıla bilər, dəyərləndirə bilər...

□ **E.PASASOY,**
"Yeni Müsavat"

baycan dövlətinin Qarabağın hər yerində sosial, iqtisadi, humanitar, tibbi layihələri işə salması, reintegrasiya ilə bağlı inamlı addımlar, Yevlax və Xocalıdan sonra Xankəndidə daha yüksək səviyyədə, Prezidentin tapşırığı ilə yarıdılmış işçi qrupunun rəhbərinin erməni sakinlərlə görüşməsi, Qarabağ ermənilərinin ilk qrupunun Azərbaycan vətəndaşlığını alması, vətəndaşlıq alanlara güzəşt və imtiyazların elan olunması və sair addımlar rəsmi Bakının sözü ilə əməlinin, imzasının eyni olduğunu bir daha nümayiş etdirdi. Lakin bütün bunlara baxmayaraq, rəsmi Bakının sülhə inamlı addımladığı bu ərəfədə, İspaniyadakı sabahkı görüşdən öncə də İrəvanda müəmmalı vəziyyət hökm sürür. Paşinyan hökuməti yalnız dildə sülhə hazır olduğunu nümayiş etdirir. Radikal müxalifət isə növbəti irimiqyaslı aksiyasını təyin edib. Paşinyan indi dilemma qarşısına qalıb, ya sülhə imza atır, kreslosuna, yaxud həyatına vida edir - erməni terrorçuları onu davamlı təhdid edirlər - ya da status-kvonu saxlamaq üçün taym-aut götürür, təxribatların seriyasını uzadır, Ermənistanın növbəti zərbələr almasına səbəbkar olur. Qarşıdakı günlərdən və konkret olaraq İspaniya görüşündən gözənlilər barədə ekspertlərimizin maraqlı yanaşmaları var.

Azad Vətən Partiyasının sədri Akif Nağı "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Azərbaycanın son qələbəsi, suverenliyimizin tam bərpa olunması regionda vəziyyəti dəyişib: "Qarabağda yaşayan ermənilərin eksəriyyəti artıq oranı tərk edib. Bununla Ermənistanın və onun havadarlarının manipulyasiya etdikləri amillərdən biri aradan qayıb. Paşinyan hökuməti Qarabağ "yükü"ndən əsasən xilas olub. Ermənistanın daxilində də Paşinyana müqavimət göstərəcək siyasi və ya hərbi qüvvə qalmayıb. Rusiya Paşinyanı devirmək haqqında düşünür, amma Ermənistanda azacıq da olsa, söykenmək üçün siyasi dayaq tapa bilmir. ABŞ Ermənistanda güclənməyə, bunun üçünsə "Qarabağ yarası"nı unudurmağa çalışır. Böyük ehtimalla, Qarabağdan çıxan ermənilər Qərb ölkələrində yerləşdiriləcək, onlardan Azərbaycan və Türkiyəyə qarşı, hətta Rusiyaya qarşı təxribatlarda alət kimi istifadə edəcəklər".

Tarix üzrə mütəxəssis olan Akif bəy xatırladı ki, ermənilər bu iş üçün yaranıblar, başqa heç nəyi bacarmırlar: "Anqlikan Kilsəsinin işə qarışması maraqlıdır. Görünür, Fransa-İngiltərə birliyinə ingilislər də qoşulmaq istəyir. Ona görə də din xadimlərini göndərməklə fəallaşmaq isteklərini çatdırmaq istəyirlər".

Partiya sədri qeyd etdi ki, Azərbaycan sülhə maraqlıdır, amma sülhsüz də yaşaya bilər: "Bütün deyilənlərin fonunda Ermənistanın Qranadada sülh müqaviləsini imzalayacağı real görünür. Amma yuxarıda dediyimiz vəziyyət dəyişməsə, yeni amillər ortaya çıxmasa, ilin sonuna qədər sülh müqaviləsi imzalanmayacaq".

Təhlükəsizlik üzrə ekspert İlham İsmayıl bildirdi ki, Qranada görüşü sülh müqaviləsinin imzalanması yolunda açar rol oynayacağı deyil: "Antiterror əməliyyatı nadək bu görüş bəlkə də Paşinyanın sülh üçün irəli sürdüyü "beynəlxalq mexanizm təbiiq etməklə Qarabağ ermənilərinin hüquq və təhlükəsizliyi" şərti ətrafında Azərbaycana məsləhət, təsir, hətta təzyiq formasında keçəcəkdir. Oktyabrın 5-də isə bu görüş Azərbaycan Konstitusiyası çərçivəsində Qarabağda yaşamaq istəyən ermənilərin reintegrasiya prosesinin humanist prinsiplər əsasında baş verəcəyinə ümid və inam bildirilməsi və iki ölkə arasında sülh müqaviləsinin tezliklə imzalanması üçün zəruri addımların atılmasına çağırışların səslənməsi ilə yadda qalacaq. Azərbaycan Prezidentinin "görüşün regionda sülh gündəliyinin inkişafına təkan verəcəyinə ümidvarlıq" deməsi də görüşdən konkret nəticənin

gözlənilmədiyinə işarədir". **Ermənistanın mövqeyinə gəldikdə, İsmayıl qeyd etdi ki, strateji hədəfi üçün Paşinyan bəlkə də indiki situasiyanın əlverişli olduğunu düşünsə də, ölkəsindəki qarışıq vəziyyətə görə onun yenedən hansısa qəbul olunmaz şərtlərdən danışması da gözləniləndir:** "Müxalifət oktyabrın 5-də və 6-da mitinq çağırışı edib və Qarabağdan köçən ermənilərin də mitinqdə iştirakına nail olmaqla, iğtişaş yaratmağa və Paşinyanı istefaya göndərməyi planlayır. Paşinyanın ölkədə olmamasını da fürsət kimi dəyərləndirən müxalifət Qarabağı bəhanə götürərək, hakimiyyət uğrunda mübarizə aparır və rusiayönlümlü birinin hakimiyyətə gəlməsinə çalışır. Paşinyan Qərbin köməyi ilə müxalifətin planları haqqında bütün informasiyalara malikdir və həmişə olduğu kimi, preventiv tədbirlər görüb və qeyd edək ki, güc strukturları, mühafizə bu illərdə Paşinyana sadiqliyini nümayiş etdirib, eyni zamanda cəmiyyətin böyük kəsimi də müxalifəti dəstəkləmədiyi üçün onların uğur qazanması mümkünsüz görünür. Amma sülh müqaviləsinin imzalanmasının ilin sonunadək baş tutacağı yaranmış situasiyada daha real görünür".

Politoloq İlyas Hüseynov isə məsələyə bir az fərqli prizmadan yanaşır. Hesab

Kanada Beynəlxalq Münasibətlər İnstitutunun elmi işçisi Robert Katler Qarabağdan köçən ermənilərin nə qacqın, nə də məcburi köçkün olduğu ilə bağlı məqalə yazıb. Yazıda müəllif fikirlərini belə əsaslandırır ki, həmin ermənilərin heç vaxt Azərbaycan vətəndaşlığı olmayıb, özləri bundan imtina ediblər. Beləliklə, faktiki olaraq Qarabağdan köçən ermənilər müstəqil Azərbaycan hakimiyyəti altında yaşamayıblar, müstəqil Azərbaycan Respublikasının vətəndaşı deyillər. Ona görə də məcburi köçkün deyillər. Məcburi köçkün o şəxslərə deyilir ki, vətəndaşı olduqları ölkənin daxilində mühərribə, separatizm nəticəsində yaşadıkları yerdən ölkənin başqa bir ərazisinə köçmüş olsunlar. Qarabağdan Ermənistanə köçən ermənilər qaçqın da sayıla bilməzlər. Ona görə ki, onlar qanunsuz yaşadıkları Azərbaycan ərazisindən əslində pasportunu daşıdıqları-vətəndaşı olduqları ölkəyə-Ermənistanə daxil olublar. Vətəndaşı olduqları ölkəyə gedən şəxslər qaçqın sayılmaz.

Ermənistanın Azərbaycanı "etnik təmizləmə"də ittiham etməsinin heç bir əsasının olmadığını srağagün Qarabağa gələn BMT missiyası da rəsmən açıqladığı hesabla ortaya qoydu.

Ermənistan Qarabağa səfər edən BMT missiyasının Azərbaycana qarşı "etnik təmizləmə" iddialarını dəstəkləyəcəyinə ümid edirdi. **Siyasi şərhçi Asif Nərimanlının** sözlərinə görə, İrəvan hesab edirdi ki, BMT nümayəndələrinin Qarabağ səfəri Azərbaycana qarşı kampaniyada ciddi arqument yaradacaq, bununla "beynəlxalq mexanizm" məsələsini də aktuallaşdıracaq və sülh danışıqlarında Bakıya qarşı kart kimi əlində saxlayacaq. Rəsmi Bakı missiyanın BMT-nin Azərbaycanı Resident Əlaqələndirici Ofisinin rəhbərliyi altında həyata keçirilməsini irəli sürdü və bununla həm beynəlxalq ictimaiyyəti real vəziyyətlə tanış etdi, həm də "beynəlxalq missiya" istəklərini müəyyən qədər arxa plana keçirdi. "Beynəlxalq missiya" planı hələ bitməyib və rıçaqlardan biri kimi qarşıdakı dövrdə yenidən aktuallaşa bilər, lakin Azərbaycan BMT

missiyasının səfəri ilə bir addım önə çıxdı.

Ekspert deyir ki, BMT missiyasının Qarabağa səfərinin nəticələrinə dair bəyanatı da erməni tərəfinin ümidlərinin puç olmasını deməyə əsas verir: "Bu bəyanat Ermənistanın Qarabağda erməni əhalisinə qarşı "etnik təmizləmə" kimi iddialarını beynəlxalq müstəvidə böyük ölçüdə zəiflədir və Bakıya bütün ittihamların önünə fakt qoymaq imkanı verir".

Missiyanın apara bildiyi söhbətlərə əsasən, indiki mərhələdə yerli əhalinin geri qayıtmaq niyyətində olub-olmadığını müəyyən etmək çətinidir. "Aydın olan odur ki, etimad və inamın yaradılması lazımdır və bunun üçün vaxta və bütün tərəflərin səylərinə ehtiyac var", - missiyanın bəyanatında vurğulanıb.

Ermənilərin "etnik təmizləmə" iddialarını ABŞ Dövlət Departamenti də heçə çıxarmış oldu. Dövlət Departamentindən dünən yayılan açıqlamada deyilir ki, ermənilərin Qarabağdan köçünü "etnik təmizləmə" adlandırmaq üçün heç bir əsaslı sübut yoxdur.

Milli Məclisin deputatı Hikmət Babaoğlu "Yeni Mü-

"Etnik təmizləmə" iddiaları alt-üst olur

ABŞ Dövlət Departamenti və kanadalı ekspert ermənilərin yalanlarını ifşa etdi

savat"a bildirdi ki, Azərbaycan ərazisində ermənilərin sayı daim Ermənistan tərəfindən şişirdilərək təqdim edilib: "Hər kəs bildirdi ki, Qarabağda yaşayan ermənilərin sayı ermənilərin özlərinin iddia etdiyi saydan dəfələrlə azdır. Rəsmi İrəvan bu sayı 120 min kimi səsləndirsə də, Nikol Paşinyanın son açıqlamasında "biz 40 min erməni qəbul

etməyə hazırıq" deməsi əslində özü də bilmədən əvvəlki iddiaların yalanlanması idi. Çünki əgər doğrudan da Azərbaycan ərazisində 120 min erməni yaşayırdısa, o zaman Nikol Paşinyan deyirdi ki, 120 min erməni qəbul etməyə hazırıq. Baş nazir dəqiq bildirdi ki, Azərbaycan ərazisində 40 minə yaxın erməni yaşayır. Elə biz də bu rəqəm-

ləri səsləndirdik. Bunun 10 min Ermənistan silahlı qüvvələrinin qalıqları, terrorçu silahlı birləşmələri idi. Qalan 30 min də Azərbaycanda yaşayan erməni sakinlər idi. Həmin 30 minin isə bir hissəsi işğal dövründə Ermənistan, Rusiyadan, Ukraynadan və digər dövlətlərdən köçüb Qarabağda qanunsuz yaşayan ermənilər idi. Ermənilər

Laçın sərhəd-buraxılış məntəqəsində verdikləri açıqlamalarda da başqa ölkələrdən köçüb Qarabağda yaşadıklarını etiraf edirdilər. Azərbaycanı tərk edən ermənilərin dəqiq statistikasını Azərbaycanın müvafiq qurumları tərəfindən aparılıb. Vaxtı gələndə açıqlanacaq. Ermənilərə bölgəni tərk etmələri üçün Azərbaycan tərəfindən heç bir təzyiq, çağırış olmayıb. Bunu artıq beynəlxalq təşkilatların, Dövlət Departamentinin hesabat və açıqlamaları da təsdiqləyir. Ermənistanın yalançı statistikasını, "etnik təmizləmə" hay-küyü və iddialarını BMT-nin Qarabağa göndərilən missiyasının hazırladığı hesabat da alt-üst etmiş oldu. Eləcə də ABŞ Dövlət Departamentinin yaydığı açıqlama da Ermənistanın yalanının ifşa edilməsi oldu. Artıq dünya erməni yalanlarına inanmır. Ermənistanın və erməni lobbisinin Azərbaycana "etnik təmizləmə"də ittiham etmək planları da fiaskoya uğradı".

□ **Ətibər SEYİDAĞA, "Yeni Müsavat"**

Bakı yeni hücumla qarşı hazırlaşmalı

Politoloq: "Türkiyə ilə birgə erməni ideologiyası və erməni terrorizmi ilə mübarizəmiz davam edəcək"

"Müharibəsonrası reallıqlar Bakıdan yeni reallığı nəzərə alaraq, vəziyyəti yenidən dəyərləndirməyi tələb edir. Ermənilərin əksəriyyətinin və ya hətta hamısının Qarabağda qalmaqdan imtina etməsi iki icmanın birgə yaşaması variantını qeyri-mümkün edir. Buna görə gələcəkdə "soyqırım" və "etnik təmizləmə" ittihamlarına, Avropa məhkəmələrində təhqiqatlarla və s. qarşı ideoloji mübarizə aparmalı olacağıq. Ermənistan-Türkiyə münasibətlərinin tarixi göstərir ki, bu iddialar, çətin ki, nə vaxtsa aradan qalxсын". "Yeni Müsavat" bildirir ki, "Turan" informasiya agentliyinin təhlilində belə deyilir. Bildirilir ki, Azərbaycan üçün müharibənin nəticələrinin beynəlxalq səviyyədə möhkəmləndirilməsi və qəbul edilməsi vacibdir. Bu mənada Ermənistanla sülh müqaviləsi bağlanması həlledici əhəmiyyətə malikdir. Lakin BMT missiyasının rəyi, ABŞ Dövlət Departamentinin mövqeyi yetərlidir ki, bundan sonra "genosid" ittihamı ayaq açıb yeriməyəcək.

Şübhəsiz, bugünkü vəziyyət 2020-ci ilin noyabrında imzalanmış üçtərəfli bəyanatın üzərindən xətt çəkir və sülh perspektivinə zəmanət vermir.

"Paşinyanı devirməyə çalışan müxalifət Qarabağda məğlubiyyəti qəbul etmir və itirilmiş əraziləri hərbi yolla qaytarmayıq vəd edir. Ermənistanda çevriliş mütləq bu və ya digər şəkildə Rusiyaya meyilli olanları hakimiyyətə gətirəcək. Bu halda Moskvanın maraqları artıq Bakıya təzyiqin gücləndirilməsini tələb edəcək. Ermənistanda yeni hakimiyyət Türkiyə ilə sərhədləri açmayacaq və Zəngəzurun yolunu açılmasına razılıq

verməyəcək. "Qarabağı qaytarma" dövlət konsepsiyası yaxın 20-30 ilin proqramı olacaq", - deyər təhlildə bildirilir.

O da qeyd olunur ki, hazırda İrəvanın da mühüm kartları var. Qarabağda qarşıdurmanın başa çatması İrəvan və Ankaranın diplomatik münasibətləri bərpa etməsinə imkan verəcək. Bu, iki ölkə arasında sərhədlərin açılması və birbaşa ticarətin başlaması deməkdir. Bir çox cəhətlərdən bu, Rusiyadan iqtisadi asılılığı aradan qaldıracaq.

Moskvanın Ermənistanı qaz qiymətlərini artırmaqla şantaj etmək cəhdi İrəvanı İran qazı satınalmalarını artırmağa vadar edər. "Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin uğurlu fəaliyyəti sübut etdi ki, separatizmə qalib gəlmək və əsəyişi bərpa etmək mümkündür". Caliber.az xəbər verir ki, bu barədə Moldova əsilli rumıniyalı politoloq Mixay İsak danışır. "Əlbəttə, burada cəhətlərdən bu, Rusiyadan iqtisadi asılılığı aradan qaldıracaq. Moskvanın Ermənistanı qaz qiymətlərini artırmaqla şantaj etmək cəhdi İrəvanı İran qazı satınalmalarını artırmağa vadar edər. "Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin uğurlu fəaliyyəti sübut etdi ki, separatizmə qalib gəlmək və əsəyişi bərpa etmək mümkündür". Caliber.az xəbər verir ki, bu barədə Moldova əsilli rumıniyalı politoloq Mixay İsak danışır. "Əlbəttə, burada cəhətlərdən bu, Rusiyadan iqtisadi asılılığı aradan qaldıracaq.

Lakin təəssüf ki, Bakıdan ermənilərə hər hansı sülh təklifi müharibənin qızışdırılmasında maraqlı olan medianın hücumuna məruz qalacaq. Başqa bir ehtimal Azərbaycana və onun müttəfiqlərinə qarşı erməni terrorizminin yeni dalğasının gəlməsidir. Ancaq ümid edək ki, bu, baş verməyəcək və Qarabağa birləşmə sülh gələcək", - deyər İsak bildirir.

Bəli, "Miatsum" hərəkatı Xankəndidə başladı, orada da bitir. Amma xəbərdarlıqlardan da belə görünür ki, postmünaqişə dövrü asan olmayacaq. Elə Rusiya-Azərbaycan birgə patrul xidmətinə atəş açılmasından məlum olur ki, ərazilərdə tör-töküntü dəstələr qalıb. Onlar zaman-zaman terrorçu fəaliyyətlə məşğul ola, dağlarda gizlənib xain hücumlar təşkil edə bilərlər. Bunun üçün bütün dəlmə-deşiklər, onların sığınacaqları, pusqu qurduğu ən kiçik nöqtələr belə yuxarı Qarabağda aşkarlanıb zərər-sizləşdirilməlidir. Çünki erməni terroru əsrlər boyu davam edib. Elə Vardanyanın "Neməzis" hədəsi buna bariz nümunə idi. Ona görə Bakı indidən hazırlaşmalıdır...

Analitik Elxan Şahinoğlunun sözlərinə görə, Qarabağın tamamının Azərbaycanın nəzarətinə keçməsi və ermənilərin kütləvi şəkildə bölgəni tərk etməsi dünyanın müxtəlif ölkələrində erməni lobbisini "hərəkətə" gətirib, anti-Azərbaycan və anti-Türkiyə fəaliyyətlərini gücləndiriblər: "Erməni radikalı sentyabrın 29-da ABŞ-in Cənubi Kaliforniya Universitetində Türkiyənin İctimai Diplomatiyası mövzusunda keçirilən konfransın iştirakçılarında hücum ediblər. Bu başlanğıcdır. Tədbir iştirakçıları şifahi və fiziki təzyiqlərə məruz qalıblar. Oxşar xəbərlər Livandan gəlib, orda yenə Azərbaycan səfirliyinə hücum etmək istəyiblər. Qarabağda 1980-ci illərin sonlarında separatizmin vüsət almasında ABŞ və Fransadakı erməni diasporunun rolu danılmazdır. Erməni separatçıları silah almaq üçün gerekli maliyyəni məhz erməni diasporundan əldə edirdilər".

Politoloqun sözlərinə görə, erməni diasporu növbəti mərhələdə ASALA terror təşkilatının üzvlərini Ermənistan üzərindən Qarabağa yollamağın maliyyəsinə təşkil edirdi: "Azərbaycanın uğurlu antiterror əməliyyatından sonra ASALA-nın yenidən peyda olacağını istisna etməyirəm, bəlkə də çirkin niyyətlərini həyata keçirmək üçün "yeni planlar" üzərində işləyirlər. Qarabağ məsələsini həll etdik, ancaq Türkiyə ilə birgə erməni ideologiyası və erməni terrorizmi ilə mübarizəmiz davam edəcək".

□ **Emil SALAMOĞLU, "Yeni Müsavat"**

Pentaqon İranın iki həftədən az müddətdə nüvə qurğusu yaratmaq üçün kifayət qədər resursunun olduğunu bildirib. Pentaqonun hesabatına görə, Tehran rejimi nüvə silahına ehtiyacı olduğuna qərar verərsə, bunun üçün iki həftədən çox vaxt lazım olmayacaq. “İranın yaxın gələcəkdə nüvə silahı proqramı həyata keçirəcəyi güman edilmir, lakin iki həftədən az müddətdə nüvə silahı yaratmaq üçün kifayət qədər material istehsal etmək qabiliyyətinə malikdir”, - Pentaqon bildirib.

Yada salaq ki, bu ilin mart ayında İran rəsmi olaraq bəyan edib ki, səs sürətindən 8 dəfə daha sürətli uçmağa qadir olan “hipersəsli ballistik raket”i uğurla sınaqdan keçirib.

İranın öz uran ehtiyatlarını 90%-ə qədər zənginləşdirmək və ballistik raketlər üçün nüvə başlığı əldə etməsi üçün bir neçə həftə vaxt lazım olduğu haqda xəbərdarlıqlar yeni deyil. İran rəsmiləri və din xadimləri nüvə silahının İslama zidd olduğunu vurğulasalar da, uranı zənginləşdirməklə məşğuldurlar. Məqsəd nüvə silahına yiyələnməkdir. İran nüvə silahı əldə etdikdən sonra bu ölkə ilə müharibə hamı üçün təhlükəli olacaq.

İranın nüvə silahına yiyələnməsi Azərbaycanın maraqlarına ziddir. Aydındır ki, nüvə silahına yiyələnmək kimi planımız yoxdur. Buna baxmayaraq, İran nüvə silahı əldə edərsə, təhlükəsizlik təminatımızın artırılması barədə ciddi düşünməli olacağıq.

Sabiq maliyyə naziri, iqtisadçı alim Fikrət Yusifov cənub qonşumuzun regionda sabitliyi pozmağa xidmət edən siyasət yürütdüyünü qeyd etdi: “Son illərdə İranın nüvə silahı istehsal etməyə yaxın olması ilə bağlı çoxsaylı çağırışlar edilir. Bütün səviyələrdən olan çıxışlarda İran kimi bir dövlətin nüvə silahına sahiblənməsinin tək region üçün deyil, sivil dünya üçün böyük bir təhlükə olduğu qeyd olunur. İranın nüvə silahına yiyələnməsinə bu cür münasibətin səbəbləri hamıya məlumdur. Heç kim regionda ikinci Şimali Koreyanın olmasını istəmir.

Əgər İran nüvə silahına sahiblənersə, bu, regiondakı geosiyasetin kökündən dəyişməsinə gətirib çıxara bilər. Hesab edirəm ki, Amerika Birləşmiş Ştatları, Yaxın Şərqdə onun ən ya-

“İran iki həftəyə nüvə silahına sahib olacaq” iddiası - təhlükə cənub qapımızda

Ekspertlər deyir ki, Tehran nüvə başlıqlarına sahib olarsa, bu, regionda böyük fəlakətlərə gətirib çıxaracaq

xın müttəfiqi İsrail və Avropa Birliyi bunun fərqindədir. İran onsuz da çoxdandır yaxın ətrafındakı ölkələrlə bu və ya digər formada təhdid və xüsusilə Azərbaycanla təhdid dilində danışır. Təsəvvür etmək çətin deyil ki, bu ölkə nüvə silahına və bu silahları 1500 km məsafəyə daşıya biləcək sürətli raketlərə sahib olduqdan sonra necə davranacaq. Odur ki, dünya birliyi bu məsələdə bir araya gəlib problemin həlli yolları üzərində ciddi düşünməlidir. İran kimi molla rejimli bir ölkənin nüvə silahına sahiblənməsinə yol vermək olmaz. İran bu gün regionda sabitliyin yaranmasını dildə istəsə də, sözdə regionda sabitliyi pozmağa xidmət edən əməllərlə məşğuldur. Otuz ildir Qarabağdakı erməni separatistlərinə silah-sursat, yəni nacaq və s. ötürən İran rejimi əslində regionda odun üzərinə yanan maddə tökməklə onu qızışdırırdı. Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü sözdə bəyənən İran işdə ərazi bütövlüyümüzə təhlükə yaradanlara yardım edirdi. Qonşuları ilə bu qədər anormal davranan ölkənin atom silahı olarsa, görün nələr edər”.

BAXCP sədrinin müavini, politoloq Niyaməddin Orduxanlı burada Amerikanı tam haqlı görür: “İran molla rejimi hər zaman Azərbaycanı özü üçün çox böyük təhlükə hesab edib. Şimali Azərbaycan öz müs-

təqilliyini qazandığı ilk gündən bu günə kimi bu belədir. İran nüvə dövlətinə çevrilərsə, nəinki region üçün, bütövlükdə bəşəriyyət üçün ciddi təhlükədir. Çünki İran terror dövlətidir. İran terror təşkilatlarına hərtərəfli dəstək olur. Heç kim inanmır ki, İran kimyəvi silahlara nəzarət üzrə beynəlxalq öhdəliklərə əməl edəcək. Bu baxımdan, Birləşmiş Ştatlar tam haqlıdır. Heç kimdə şübhə yoxdur ki, İran nüvə silahına tam sahib olandan sonra molla rejiminin uzun ömürlü olması üçün bundan yararlanmasın, qonşu dövlətləri təhdid etməsin. İranın nüvə silahı əldə etməsi Azərbaycan üçün də təhlükədir. Əlbəttə, Azərbaycan nüvə dövlətinə çevrilmək niyyətində deyil. Ancaq İranın təhdidlərinin qarşısının alınması üçün Azərbaycan bütün gücü ilə qardaş Türkiyəyə böyük dəstək verməlidir. Bizim partiya uzun müddətdir ki, Türkiyənin nüvə dövlətinə çevrilməsinin vacib olduğunu qeyd edir. Bunun üçün nüvə dövləti olan qonşu Rusiya ilə yaxından əməkdaşlıq olunmalıdır. Putini razı sala bilsək, dəstəyini qazansa, o zaman Türkiyə nüvə dövlətinə çevrilə bilər. Türkiyənin nüvə dövləti olması, elə Azərbaycanın da nüvə dövləti olması deməkdir”.

Politoloq Tural Turan isə bildirdi ki, İran artıq nüvə silahına sahib olmaq üçün “qırmızı düymə”yə basıb: “Əgər Teh-

ran nüvə başlıqlarına sahib olarsa, bu, regionda böyük fəlakətlərə gətirib çıxaracaq. Eyni zamanda regionda güc balansını da pozulacaq. Hazırda Türkiyə və İran aşağı-yuxarı eyni balansda sahibdir. Bu da regional müstəvidə müəyyən qədər balansı qoruyur. İranın nüvə dövlətinə çevrilməsi isə başda Azərbaycan və Türkiyə olmaqla, bütün region ölkələri üçün ciddi təhdidə çevriləcək. Bu təhdid Türk dünyası və türk birliyi üçün də keçərlidir. Fars-molla rejimi çoxdandır ki, Türkmənistanın cənub rayonlarına iddia edir. İran nüvə dövlətinə çevriləcəyi halda bu arzusunu da gerçəkləşdirmək üçün tələsəcək. Üstəlik, Əfqanıstanın İranla sərhəd bölgəsinin işğalını da Tehran daha asan reallaşdırar bilər. Qardaş Türkiyənin İraq və Suriyada apardığı antiterror əməliyyatları üçün böyük təhlükə yaranacaq. Ona görə də MAQATE bu işin üzərinə ciddi şəkildə düşməlidir. Tehranla nüvə sahəsində danışıqlar bərpa olunmalıdır. Əgər Tehran uranın zənginləşdirilməsi əleyhinə olan danışıqlardan imtina edərsə, o zaman ABŞ və digər güclər daha sərt addımlar atmalıdırlar.

Bu vaxta qədər Azərbaycan İrana müdaxilənin əleyhinə olub. Artıq bölgədə yeni geosiyasi vəziyyət mövcuddur. Şərtlər də əvvəlki deyil. Çünki İranın nü-

Türkiyə ilə dost Pakistan dövlətinin hazırkı əlaqələri də göz önündədir.

Buna baxmayaraq, Tehran nüvə dövləti olmaq istiqamətində həlledici addımı atarsa, o zaman İranın maliyyələşdirdiyi terror qruplaşmaları bölgədə “at oynadacaqlar”. Hətta İran heç bir xarici təhdidlərdən çəkinməyərək öz daxilində də etnik təmizləmələr apara bilər. Azərbaycan türklərinin, bəlucların cənub sərhədlərinə doğru deportasiyasını da gerçəkləşdirməsi də mümkündür. Bu plan hələ 1950-ci illərdən ETTLAT-ın masasının üzərindədir. Bir sözlə, Qərbdən gələn həyəcanlı açıqlamalar növbəti periodda İranın daha sərt təpkiylə üzləşəcəyinin anonsudur. Çox güman ki, dekabr qədər İranı növbəti sərt sanksiyalar pakti gözləyəcək. Əgər vəziyyət dəyişməsə və İran ABŞ-in istəklərindən kənar oyun qursa, o zaman cənub qonşumuz hərbi müdaxiləni, “İranı nüvəsizləşdirmə əməliyyatlarını” da gözəndən keçirməlidir”.

□ **Cavansir ABBASLI,**
“Yeni Müsavat”

Xələf Xələfov Tehrandadır

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin xüsusi tapşırıqlar üzrə nümayəndəsi Xələf Xələfov oktyabrın 3-də Tehrana səfər edib.

APA xəbər verir ki, bu barədə “Nour News” portalı öz mənbələrinə istinadən məlumat yayıb.

Nəşrin məlumatına görə, Xələf Xələfov bir sıra yüksək rütbəli iranlı məmurlarla görüşəcək və onlarla regiondakı vəziyyəti müzakirə edəcək. Xələf Xələfovun konkret olaraq kimlərlə görüş keçirəcəyinə dair məlumat verilməyib.

Qeyd edək ki, Ermənistan Təhlükəsizlik Şurasının katibi Armen Qriqoryan da İranda səfərdədir. O, artıq İran XİN rəhbəri, Prezident İbrahim Rəisi və digər şəxslərlə görüşüb.

İranda həbsdə olan Fəriddən yeni xəbər

Oğlum Fəridin vəziyyəti yaxşıdır. Bu barədə “Trend”ə İranda həbsdə olan Azərbaycan vətəndaşı Fərid Səfərlinin anası Dilarə Əsgərova məlumat verib.

O bildirib ki, Fəridlə iki gün əvvəl danışib: “Səhhətimdə heç bir problem yoxdur. Əfv olunacağına dair bir ümid yoxdur. Deyir, bir neçə dəfə ümidlənib, lakin nəticə olmayıb. Belə olduqda özünü pis hiss edir. Oxuması üçün vəkildən kitab istəyib”.

D.Əsgərova əlavə edib ki, hələ apelyasiya məhkəməsi keçirilməyib. “Yaxın həftələrdə apelyasiya məhkəməsinin nə vaxt keçiriləcəyi barədə məlumat olacaq”, - deyərək qeyd edib.

Xatırladaq ki, Almanyanın Yena Universitetinin tələbəsi, 1997-ci il təvəllüdü Fərid Qabil oğlu Səfərli bu il fevralın 20-də İrana səfər edib. Martin 4-dən bəri isə ondan xəbər almaq mümkün olmayıb. Sonradan məlum olub ki, Fərid Səfərli İranda həbs olunub.

19 iyul tarixində keçirilmiş məhkəmə iclası zamanı Fərid Səfərliyə qarşı irəli sürülmüş “casusluq” ittihamı “casusluq etmək niyyəti” ittihamı ilə əvəz olunub.

Baş prokuror Kamran Əliyev jurnalistlərə açıqlamasında deyib ki, iranlı həmkarı ilə görüşü zamanı ondan Fərid Səfərlinin məsələsinə humanizm prinsiplərinə uyğun baxılmasını xahiş edib.

Qeyd edək ki, Fərid Səfərli 2 il müddətinə azadlıqdan məhrum edilib.

Türkiyənin Erciyes Universitetinin professoru, ermənişünas alim Qafar Çaxmaqlı bugünlərdə “Yeni Məşavət” Media Qrupunun qonağı oldu. Ənənəvi olaraq yay tətildə vətənə gələn araşdırmaçı alim bu dəfə səhhəti ilə bağlı ağır sınağa məruz qaldı və açıq ürək əməliyyatı keçirdi. Həmsöhbətimizə Allahdan şəfa diləyib, şərəf tariximizin növbəti tarixi səhifələrinin yazıldığı son günlərin dəyərləndirməsini etməsini istədik, söhbətimiz çox maraqlı alındı.

- Qafar bəy, Azərbaycana budəfəki gəlişinizdə ürayinizdən açıq əməliyyat olundunuz. Çox keçmiş olsun, Allah şəfa versin. Amma qısa zaman sonra sizi yenə də mətbuatdakı şərhlərinizlə gördük, informasiya savaşında dəstəyinizi əsirgəmədiniz. Belə demək olarmı ki, Vətən naminə həkim məsləhətlərini də bir kənara qoydunuz? Ürək əməliyyatı keçirmək ikinci dəfə dünyaya gəlməkdir. Amma millət olaraq yəni doğulduq, Xankəndini azad görməklə. Bütün bunlar necə hisslərdir?

- Bakıya iyul ayının əvvəlində gələrkən məşğul olduğum sahə, yeni erməni məsələsi ilə əlaqədar müəyyən planlarım vardı, o işləri görə-cəkdim, amma açıq ürək əməliyyatı olunmağım bu işləri təxirə saldı. Bununla belə, indiki həssas dövəmdə apardığımız informasiya savaşında erməni iddialarını ifşa etməyin gerekliliyi daha da aktuallaşdı. Təbii ki, imkanım daxilində baş verənlərə biganə qalmadım. Sevinirəm ki, 44 günlük savaşdan sonra Azərbaycanın mətbu məkanında yeni perspektivli adamlar yetişib və xüsusən də Avropa ölkələrində erməni yalanlarını ifşa etmək baxımından onların üzərinə çox iş düşdü. Bilirsiniz, insan haqlı olanda dediyi sözün, apardığı təbliğatın effekti bir neçə qat çoxalır. Biz haqlı olduğumuzdan sözümlərimiz kəsəri də artmış oldu. Qələbənin möhtəşəmliyi onun gələcəyə daşınması ilə də ölçülür. Ermənilər və onların havadarları üzərində qələbəmizin qədrini bilmək və onu diplomatik meydana daşıyıb bərkitmək üçün politoloji qabiliyyəti olan adamlara ehtiyac var. Biz daha çox belə uzmanların yetişməsinə çalışmalı idik. Xəstə olduğum dövrdə də birbaşa olmasa da, belə qabiliyyət sahiblərini yönləndirmək üçün əlimdən gələni etdim. Biz, çox çətin bir problemin həlli ilə bağlı üzərimizə vəzifə almışıq. Dediğiniz kimi, Xankəndinin azadlığını görmək xoşbəxtliyini yaşayan bizlərə ölüm yoxdur. Şəxsən mən erməni işğalının hər günündə özümü təhqir olunmuş bir şəxs sayırdım. İndi qəddimiz düzəlib. Baş dik gəzmək xoş-

bəxtliyini yaşamaqdayıq. Bu çox böyük səadətdir, millətimiz öz adına layiq şərəfli illərini yaşamaqdadır. Nə gözəl ki, ölmədik, bu şərəfli günləri gördük.

Yeri gəlmişkən, ürəyimdə yaranmış problemlərin aradan qaldırılması ilə bağlı baş həkim professor Kamran Musayevin başçılığı ilə Mərkəzi Klinik Xəstəxananın bütün personalına bir daha təşəkkürümü bildirirəm.

“Xankəndinin azadlığını gördüksə, bizlərə ölüm yoxdur”

Qafar Çaxmaqlı: “Ermənistan Azərbaycana işğal dövründə 300 milyard dollardan çox zərər vurub, bu pulu vermək gücündə də deyil, əvəzinə torpaq verməlidir”

kürlərimi bildirirəm.

- Qafar bəy, siz erməni dilinin mükəmməl bilicisi olduğunuz üçün fikriniz maraqlıdır, Qarabağdan köçən ermənilər necə olub ki, kütləvi şəkildə Azərbaycan dilini öyrənib? Hər halda, dilimizi bilənlər də məntiqlə 30 il ərzində işlək olmayan dili unutmalıydılar. Dilimizin öyrənilməsi reintegrationa tədərük görülməsi demək deyildimi? Elə isə niyə getdilər? Burada məkr olmamış deyil.

- Qarabağda yaşayan ermənilərin bizim dilimizi bilməsində təəccüblü heç nə görmürəm. Kökdən gələn xüsiyyətlər var. Onlar dedə-babadan türkçə danışblar. Hətta orta əsrlərdə onların öz dillərini unuduqları zamanlar olub, böyük əksəriyyətin ailə dili türkçə olub və həmin ənənə bu gün də davam edir. Qarabağ isə hər zaman Azərbaycanın tərkib hissəsi olub və Azərbaycan dilini öyrənmədən ermənilərin yaşaması çətin olub. Bir başqa cəhət də var, onların bizim dilə marağı sevgidən olmayıb. Elə indinin özündə Ermənistanda universitet və orta məktəblərdə Türkiyə və Azərbaycan türkçəsinin tədris edilməsi gələcəkdə bizimlə ideoloji

başqa cür də olur. Konkretləşdirsək, ermənilərin hamısı poliqlot olsalar belə, həqiqəti dəyişdirməyə gücləri çatmaz: Qarabağ Azərbaycandır!

- Qarabağdakı ermənilərin sayının şişirdilməsində əsas məqsəd haqda deyənlərlə razıyırsınız? Yoxsa burada bizim bilmədiyimiz hiylə də var? Ümumiyyətlə, real say nə qədərdir, sizcə?

- Ermənilərin özləri də bilirlər ki, Qarabağda 120 min erməni heç vaxt olmayıb. Sovet dövründə keçmiş DQMV-də erməni əhalinin sayı ilə bağlı saxtakarlıq edirdilər. Onlar belə bir fikir yaratmağa çalışırlar ki, burada xeyli əhali var. Əhali ilə bağlı saxtakarlıq məktəblərdəki şagirdlərin sayı ilə müəyyən etmək olur. Min ailədən ibarət bir kənddə 30-40 şagird varsa, demək, əhalinin sayı da ona uyğun olmalıdır. Əhalinin sayının şişirdilməsi bezi siyasi və sosial saxtakarlıqlar məqsədilə edilir. İndi Qarabağı tərk edən əhali ilə bağlı da erməni saxtakarlığının şahidi oluruq. Qarabağda 50-60 minlik əhalinin olduğunu onlar özləri tez-tez dilə gətirirdilər. Laçın yolunda nəzarət-buraxılış məntəqəsi yaradılan-

dan sonra guya “120 min əhalinin blokadaya düşməsinə” iddia etdilər və tez-tez bu rəqəmi səsləndirməyə başladılar. Laçından neçə nəfərin keçməsi ilə bağlı əlimizdə olan rəqəmlər açıqlanarsa, bu saxtakarlığın da iç üzünü açılacaq.

- Ermənistan Qarabağdakı bir günlük antiterror tədbirinə sakit reaksiya versə də, şənbə günü, Qranada danışıqlarından bir neçə gün

məsələlərin heç də hamısına əməl etmədi, bundan sonra da edəcəyinə şəxsən mən inanmıram. Sülh prosesi üçün çalışan ölkələr də Ermənistanı bəzi şeylərə məcbur etmək siyasəti aparmalıdır.

- İrəvanın Azərbaycandan BMT-nin Ədalət Məhkəməsinə şikayətinin nəticəsi necə ola bilər? İkili standartların mövcudluğu artıq bizdə təəccüb doğurmur,

bu mənada soruşuram...

- Bundan əvvəl də Ermənistan Azərbaycanı beynəlxalq məhkəmələrə verib, istədiyi qərarı da çıxarmağa nail olub. Amma iki ölkə arasında normal hüquqi münasibətlər olmadığından çıxarılan qərarların yerinə yetirilməsi ciddi sayılmır, önəm kəsb etmir. BMT Ədalət Məhkəməsində, bildiyimə görə, Azərbaycan da Ermənistan qarşı iddialar qaldırıb. Münaqişənin hüquq sahəsinə keçməsi normaldır və bütün mübahisəli məsələlər bu platformada həll edilə bilər.

- Azərbaycanın Ermənistanla tələb etdiyi kompensasiyanın həcmi haqda nə deyə bilərsiniz?

- Ermənistanın 30 il ərzində Azərbaycana vurduğu zərər ilə bağlı təzminat verilməsi kimi ciddi məsələnin üzərinə getməliyik. Müxtəlif ekspertlərin hesablamalarına görə, Ermənistan Azərbaycana işğal dövründə 300 milyard dollardan çox zərər vurub. Qoy olsun 100 milyard. Ermənistan bu pulu vermək gücündə deyil, o zaman əvəzinə torpaq verməlidir. O zaman həlli çətin görünən problemlərin çoxu avtomatik həll oluna bilər. Dünya təcrübəsində belə şeylər olub. Məncə, biz bu məsələnin üstünə düşməliyik.

- Necə bilirsiniz, Rusiya sülhməramlıları mövcud situasiyada hansı mövqedə dayanacaq? Hərbi kontingent 2025-ci ildən tez bölgəni tərk edə bilirmi, yoxsa daha 5 illik ölkəmizdə “qonaq” olmaq niyyətindədir?

- Qarabağdakı Rusiya sülhməramlılarının nəzarət zonasında əhali yoxdursa, Rusiya kontingentinə ehtiyac qalmayacaq və gün keçdikcə rusların missiyası ilə bağlı siyasi durulma baş verəcək. Rusiyanın bütün münaqişə

dövründə əsas məqsədi bölgədə hərbi varlığını təmin etmək olub. 2020-də belə bir şərait yarandı və ruslar təkrar Azərbaycana girdilər. Onların burada qalma müddəti 2035-də bitməli də buradan vaxtından əvvəl ayrılmalı üçün səbəblər var. Qalan erməni əhali reintegrationa edir, onların təhlükəsizliyi təmin olunur və Rusiyanın sülhməramlılarına ehtiyac qalmır. Onların qalması və getməsi Azərbaycandan asılıdır. Azərbaycan başqa bir ölkənin əsgərinin daha 5 il burada qalmasına razılaşmayacaq. Onlar gedəcəklər.

- Bəs Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı gözləntiniz necədir?

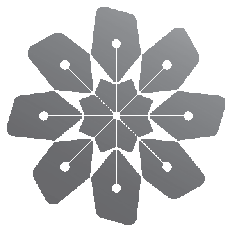
Türkiyənin bu məsələdə marağı gün-gündən artır. Baxmayaraq ki, sayın Ərdoğan əgər Ermənistan razılaşmasa, dəhliz İrandan keçəcək deyir.

- Zəngəzur dəhlizi zor-xoş açılacaq. Ermənistanın narahatlıqlarının heç bir əsası yoxdur. Onlar bu işi Qarabağdakı erməni əhaliyə hansısa haqlar almaq üçün edirdilər. Bu olmadı. İndi Ermənistan öz əhalisinin rifahını düşünməlidir. Bu dəhliz ölkənin iqtisadiyyatına canlanma gətirəcək, dəhlizin açılmasından ən çox Ermənistan fayda görəcək. Ərdoğanın bu işi həll etmək üçün İran alternativini təklif etməsindən sonra Ermənistanı bu məsələyə daha diqqətlə yanaşacaq... Ermənistanın gələcəkdə Azərbaycan və Türkiyə ilə münasibətlərinin bir gün düzələcəyini nəzərə alsaq, dəhlizin açılmasına dirənişin mənasızlığını nəhayət anlayacağıqlar. Buna mane olan maraqlı ölkələrin çoxluğundadır, Ermənistan onun-bunun ağzına baxır. Yaxında bir konsensusun olmasına inanıram.

- Sizcə, Qarabağda hər şey bitdimi? BMT-nin missiyası nəyisə dəyişdirə bilərmi?

- Məncə, məsələnin bitməsi ilə bağlı verəcəyimiz qərar yanlış olardı. Bir həftə içində ermənilərin tərk-silah edildikdən sonra ölkəmizi kütləvi şəkildə tərk etməsinin arxasında hansısa erməni planının olmasını istisna etmərəm. BMT missiyası bunun başlanğıcını olacaq, demək çətinidir. Ermənilər Qarabağa geri qayıtmanın müxtəlif variantlarını artıq müzakirə edirlər, üzərimizə gələcəkləri kəsindir. Amma bizim kimsədən çəkinəcək hərəkətimiz olmayıb. BMT missiyasının obyektiv müşahidə aparmasının bizə zərəri olmaz.

□ **Elşad PAŞASOY,**
Foto: “Yeni Məşavət”

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

Azərbaycanın dövlətçilik tarixinin, milli adət-ənənələrinin, elm və mədəniyyətinin təbliği

Azərbaycan dövlətçiliyi Xankəndidə bərqərar olur. Məlum olduğu kimi, orada illərlə qanunsuz iradəçilik olub, indi isə artıq sosial xidmətlər fəaliyyətə başlayacaq. “Azərbaycan erməni sakinlərini bərabər hüquqlu vətəndaşlar kimi reintegrasiya etməkdə qərarlıdır”.

Moderator.az xəbər verir ki, bu barədə Azərbaycanın Xarici İşlər Nazirliyinin (XİN) mətbuat xidmətinin rəhbəri Ayyan Hacızadə “X” hesabında yazıb.

O, Azərbaycanın Qarabağın erməni sakinlərinə göstərdiyi yardım və sosial xidmətlərlə bağlı statistikanı da paylaşılıb.

Məlumatla görə, Qarabağın erməni sakinlərinə 22 sentyabrda ümumi 40 ton məhsul olan 2 yük maşını çatdırılıb. Həmin yük maşınlarında 6 min çörək, 1200 qutu ərzaq və 1200 qutu gigiyenik məhsul, 9 600 uşaq bezi olub.

Sentyabrın 23-də göndərilən yardımda isə 40 ton benzin, 24 ton dizel yanacaq yer alıb.

25 sentyabr tarixində Xankəndi yaxınlığında yanacaq-doldurma məntəqəsindəki partlayışda zərər çəkən 200 nəfər üçün tibbi ləvazimatlar göndərilib.

26 sentyabrda 65 500

ədəd müxtəlif növ gigiyenik məhsullar, bir yük maşınında 500 yataq dəsti, 30 ton benzin, 50 ton dizel yanacağı, 68 ton benzin, iki yük maşınında 22,3 ton içməli su, iki yük maşınında 40 ton un göndərilib. Bundan başqa, sentyabrın 26-da partlayışla əlaqədar Xankəndiyə Fövqəladə Hallar Nazirliyi tərəfindən 15 xüsusi təyinatlı yanğınsöndürmə briqadası göndərilib və onlar alovu uğurla söndürüblər. Həmçinin Xankəndi-Şuşa-Füzuli-Qubadlı-Eyvazlı yolu Beynəlxalq Qızıl Xaç Komitəsinin (BQXK) avtomobillərinin hərəkəti üçün açılıb. Xankəndidən təhlilələrə BQXK-nın təcili yardım maşınları kömək edib.

Sentyabrın 27-də əraziyə Fövqəladə Hallar Nazirliyinin 50 nəfərlik canlı qüvvə ilə 10 xüsusi təyinatlı yanğınsöndürmə maşını göndərilib. Xocalıda səhra xəstəxanası və mətbəx-

lərin quraşdırılmasına başlanılıb. Erməniasilli şəxslər 32 ton qaz, 23 160 peçenyə, 10 000 şokolad, 31 860 şüşə içməli su ilə təchiz ediləblər.

29 sentyabrda Xocalıda səhra xəstəxanasının quraşdırılması işini asanlaşdırmaq üçün Fövqəladə Hallar Nazirliyi tərəfindən 53 avtomobil və zəruri avadanlıq göndərilib. Azərbaycan xilasediciləri Xankəndi yaxınlığında baş vermiş partlayış nəticəsində 48 nəfərin cəsədini dağıntılar altından çıxarıblar.

Daha sonra Qarabağı könnüllü tərk edən erməni sakinləri Xankəndidən Laçın sərhə-

də-keçid məntəqəsinə aparmaq üçün 10 avtobus göndərilib.

Beləliklə, antiterror tədbirlərindən sonra Azərbaycanın qədim torpağı Xankəndidə yeni bir dövr başlayır. Xankəndi XVIII əsrin axırlarında Azərbaycanın mühüm iqtisadi və mədəni mərkəzlərindən biri olan Qarabağ xanlığında yaşayış məskəni kimi salınıb. Bu zaman onun xanlığın digər vacib şəhər və kəndlərinə, Ağdama, Xocalıya, Malibəyliyə, Kərkicahana və digərlərinə yaxın olması da diqqətə alınmış, xanlığın paytaxtı Şuşanın 10 kilometrliyində, nisbətən dağ etə-

yində salınmışdır. Belə ki, bu yeni yaşayış məntəqəsi kimi digər yaşayış məntəqələrində də ancaq yerli əhali, azərbaycanlılar yaşayırdı. İlk illər Xankəndidə ancaq xan ailəsi və onun yaxınları yaşadığından el arasında “Xanın kəndi” kimi tanınıb. Qısa bir müddətdən sonra qəsəbə Xankəndi adını alıb.

1923-cü ildə Azərbaycanın tərkibində qalmaqla Dağlıq Qarabağ Muxtar Vəlayətinin təşkil edilməsi və qəsəbəsinin adının Xankəndi dəyişdirilərək bədnam Stepanakert adlandırılması hələ o zaman əkilmiş fitnə toxumları kimi bugünkü ermənilərin beynində metastaz vermiş

bəd şişlərin ilk hüceyrələri idi.

Xankəndi şəhərində Ermənistan işğalına qədər yaşamış 17 minə qədər azərbaycanlı sakin də erməni separatizminin də əziyyəti çəkmiş, çox saylı itkilərə məruz qalmışdır. Xankəndidə yaşamış sonuncu azərbaycanlı 1991-ci ilin dekabrında artıq bu şəhəri tərk etməli olmuşdu.

Erməni işğalı altında qaldığı 30 ildən artıq dövrdə Xankəndi hər cür kriminal ünsürlərin məskəninə çevrilmişdi. Buradakı bataqlıqda özlərinə yuva qurmuş və sonralar işğalçı Ermənistanın keçmiş rəhbərləri olmuş Robert Köçəryan, Serj Sərkisyan və bugünlərdə yaxalanan Vardanyan və digər xunta tör-töküntüləri ilə yanaşı Xankəndi buraya qeyri-qanuni səfər edən ermənipərəst Fransa, ABŞ, Almaniya siyasətçilərinin, Çin, İran, Hindistan, Livan mənşəli iş adamlarının, narkotacırların, silah və antik əşya qaçaqmalçıların, hətta Ermənistanda hələ də fəaliyyət göstərən vaxtı keçmiş “Metsamor” Atom Elektrik Stansiyasının tullantılarının da məskəniyə çevrilmişdi. Bütün bu canlı və cansız “tullantılar” zaman keçdikcə daha da çürüməklə təkcə ölkəmiz üçün deyil, bütün Cənubi-Qafqaz üçün böyük təhlükə törədirdi. Ta ki 27 sentyabr 2020-ci ildə başlayan ikinci Qarabağ müharibəsinə qədər.

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Xalidə GƏRAY

Ermənilərə vergi güzəşti, biznes imkanı, hətta polisdə iş təklifi...

Politoloq: “Kimsəyə xüsusi imtiyaz tanımır və tanınmayacaq”

Azərbaycan Respublikası Qarabağ bölgəsində yaşayan erməni sakinlərin reintegrasiyası ilə bağlı əməli fəaliyyətə başlayıb. Bununla əlaqədar, Qarabağın erməni sakinləri ilə təmaslar üzrə müəyyən edilmiş məsul şəxslər Rəmin Məmmədov 2023-cü il sentyabrın 21-də, 25-də və 29-da Yevlax və Xocalı şəhərlərində erməni sakinlərin nümayəndələri ilə görüşüb.

“Trend” xəbər verir ki, görüşlərdə Azərbaycan Respublikasının reintegrasiyaya dair planları təqdim edilib və onun ətrafında müzakirələr aparılıb.

Qeyd edilib ki, reintegrasiya Azərbaycan Respublikasının ərazi bütövlüyü və suverenliyi çərçivəsində Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası, qanunları və beynəlxalq öhdəlikləri əsasında həyata keçirilir.

Etnik, dini və ya dil mənsubiyyətindən asılı olmayaraq, hər kəsin hüquq və azadlıqlarının bərabərliyinə, o cümlədən hər kəsin təhlükəsizliyinə təminat verilir.

Hüquqi və idarəetmə sahəsi:

Erməni sakinlərin yaşadıkları ərazilərdə idarəetmə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin xüsusi nümayəndəlikləri vasitəsilə həyata keçirilir. Sakinlər xüsusi nümayəndəliklərin işinə cəlb oluna bilər.

YEDDİ ERMƏNİ VƏTƏNDAŞLIQ ÜÇÜN MÜRACİƏT ETDİ

baku

Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə uyğun olaraq, seçkilər vasitəsilə bələdiyyələr formalaşdırılır.

Sakinlərin vətəndaşlıq məsələləri Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasına və qanunvericiliyinə uyğun olaraq, müvafiq prosedurlar əsasında həyata keçirilir.

Təhlükəsizlik sahəsi:
Tərk silah və təxris prosesi başa çatdırılıb, bütün silahlar sakinlərdən yığılır.

Azərbaycan Respublikasının daxili işlər orqanları ərazidə ictimai asayişin qorunmasını və sakinlərin təhlükəsizliyini təmin edir. Sakinlər daxili işlər orqan-

larına işə cəlb oluna bilər.

İqtisadi sahə:
Sakinlərin yaşadıkları ərazilərin fiziki və sosial infrastruktur təminatı (təhsil, səhiyyə, enerji, qaz, su, yol, rabitə, meliorasiya və s.) müəyyən müddət ərzində ölkə üzrə orta göstəricilərlə səviyyəsinə çatdırılır.

Qarabağ və Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonlarında iqtisadi inkişafın sürətləndirilməsi məqsədilə təbii edilən xüsusi iqtisadi rejim ilə bağlı təşviq paketi, o cümlədən vergi və gömrük güzəştləri sakinlərin yaşadıkları ərazilərə şamil olunur.

Azərbaycan Respublikasının milli valyutasının tam təda-

vülə keçməsi təmin edilir.

Sakinlərin yaşadıkları ərazilərdə sahibkarlıq fəaliyyəti üçün dəstək tədbirləri həyata keçirilir. Ölkədə sahibkarlıq subyektlərinin maliyyəyə çıxış imkanlarının artırılması ilə bağlı tətbiq olunan güzəştli kreditlər, faizlərin subsidiyalaşdırılması, kreditlərə zəmanətin verilməsi və digər maliyyə alətləri sakinlərin yaşadıkları ərazilərə şamil olunur.

Fermerlərə subsidiyalar verilir və onlar torpaq vergisi istisna olmaqla, bütün vergilərdən azad edilir.

Mülkiyyət məsələləri Azərbaycan Respublikasının qanunlarına uyğun olaraq tənzim-

lənir.

Sosial sahə:
Sakinlər ölkə üzrə əməyin ödənişi və sosial ödənişlər sistemi ilə əhatə olunur.

Sakinlərə Qarabağ və Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonlarında sosial sahədə tətbiq olunan güzəştlər, sosial xidmətlər və məşğulluq proqramları şamil edilir.

Sakinlər səyyar xidmətlərdən (Səyyar ASAN və Səyyar DOST) faydalanırlar.

Mədəniyyət, təhsil və din sahəsi:

Sakinlərin öz mədəniyyəti, etnik-mədəni xüsusiyyətlərini qorumaq və inkişaf etdirmək hüququ təmin edilir.

Dini etiqad azadlığı, mədəni və dini abidələrin mühafizəsi təmin olunur.

Erməni dilinin istifadəsinə imkan yaradılır.

Reintegrasiyanın praktiki icrası ilə bağlı erməni sakinlərin nümayəndələri ilə təmaslar davam etdiriləcək.

Siyasi və Hüquqi Araşdırmalar Mərkəzinin sədri Xəyal Bəşirov “Yeni Müsavat”a şərhində bildirdi ki, 21,25 və 29 sentyabr tarixlərində Qarabağdakı erməni sakinlərin nümayəndələri ilə keçirilən görüşlərdən sonra onlarla müzakirə edilən və razılaşdırılan məsələlər ictimaiyyətin diqqətinə çatdırılıb: “Oktyabrın 2-də isə Prezident Administrasiyasının rəsmi məlumatı oldu. Hüquqi və idarəetmə sahəsində, iqtisadi, sosial və mədəni sahələrdə mühüm məqamlara toxunan məsələlər diqqətə çatdırıldı. Əsas məsələ odur ki, Azərbaycan öz qanuni mövqeyindən geri çəkilmir və qarşıya qoyduğu plan əsasında

prosesi aparır. Azərbaycanın əsas qətiyyətli mövqeyi o idi ki, bu məsələ bizim daxili məsələmizdir. Hazırda da daxili məsələmiz olaraq addımlarımızı atırıq. Qarabağda Azərbaycan vətəndaşı olaraq yaşayacaq ermənilərə verilən hüquqlara gəlincə, digər vətəndaşlarımıza konstitusiyamızın verdiyi hüquqlar onlara da verəcək. Ermənilərə digər vətəndaşlarımızdan fərqli heç bir hüquq, imtiyaz verilmir və verilməyəcək. Reintegrasiya üçün açıqlanan tədbirlər planından da bu aydın görünür. Ermənilər ilk öncə Azərbaycan cəmiyyətinə adaptasiya olmalıdırlar. Onlar reintegrasiya prosesində üzərlərinə düşən vəzifələrə ciddi yanaşmalıdırlar. Yeni onlara vətəndaş kimi hüquqlar verilsə, vətəndaş kimi üzərlərində vəzifələr də yaranır. Onlar üzərlərinə düşən vəzifələrə əməl etməlidirlər. Vəzifələrinə hansı şəkildə yanaşmaları kimi məsələlər də nəzərə alınacaq. Erməni sakinlərə tanınan hüquqlar digər vətəndaşlarımıza tanınan hüquqlarla eyni olacaq. Vətəndaş kimi öz vəzifələrindən kənara çıxan, qanunları pozan hərəkətlərə yol verənlər isə qanunlar qarşısında cavabdehlik daşıyacaqlar. Azərbaycan polisi və digər müvafiq qurumlar bölgədə təhlükəsizliyi, asayişini təmin edəcəklər. Necə ki, digər ərazilərimizdə bunu edirlər. Hər bir vətəndaş milliyyətindən asılı olmayaraq bu qaydaları nəzərə almalıdırlar. Erməni vətəndaşlar könüllülük prinsipi ilə müxtəlif dövlət orqanlarında, eləcə də polisdə işləyə biləcəklər. Burada da qanunlara riayət etmələri şərti ilə. Yeni kimsəyə xüsusi imtiyaz tanımır və tanınmayacaq”.

Etibar SEYİDAĞA, “Yeni Müsavat”

Oktyabrın 1-dən avtomobil nəqliyyatı vasitəsilə sərnişin və yük daşımaları ilə məşğul olmaq istəyən hüquqi şəxslər və fərdi sahibkarlar müvafiq icazələr əsasında fəaliyyət göstərməlidir. İcazələr Azərbaycan Yerüstü Nəqliyyat Agentliyi (AYNA) tərəfindən 7 il müddətinə verilir. Qanunvericiliyin tələbinə əsasən ölkə daxilində qeyri-müntəzəm sərnişindəşım, eləcə də yükdaşıma ilə məşğul olan şəxslərə buraxılış vəsiqəsi ödənişsiz veriləcək.

Bunu "APA-Economics"-in sorğusuna cavab olaraq olaraq Azərbaycan Yerüstü Nəqliyyat Agentliyindən bildiriblər.

"Avtomobil nəqliyyatı haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə" qanuna əsasən, eləcə də taksini minik avtomobili ilə sərnişin daşımalarda istifadə olunan avtonəqliyyat vasitələrinin texniki göstəriciləri, daxili və xarici tərtibatı Nazirlər Kabineti tərəfindən təsdiq edilən tələblərə uyğun olmalıdır.

Nazirlər Kabinetinin 4 sentyabr 2023-cü il tarixli Sərəncamı ilə Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyinə digər aidiyyəti dövlət orqanları ilə razılaşdırmaqla taksini minik avtomobili ilə sərnişin daşımalarında istifadə olunan avtonəqliyyat vasitələrinin texniki göstəriciləri, daxili və xarici tərtibatına dair tələbləri, həmçinin taksini sifariş operatorları tərəfindən hər bir taksini sifariş üzrə real vaxt rejimində ötürülən adsızlaşdırılmış məlumatların, o cümlədən sürücünün iş və istirahət rejimlərinə riayət olunmasına nəzarət məqsədilə sürücü barədə məlumatların siyahısı ilə bağlı təklifləri 4 ay müddətində Nazirlər Kabinetinə təqdim etmək tapşırılıb. Nazirlik tərəfindən hazırlanan müvafiq tələblər hazırda aidiyyəti dövlət orqanları ilə razılaşdırılma prosesindədir. Təsdiq olunacaq texniki göstəricilərə, daxili və xarici tərtibata dair tələblərə cavab verən taksini sərnişindəşımada istifadə edilən nəqliyyat vasitələrinə AYNAtərəfindən buraxılış kartı veriləcək.

Taksini sifariş operatoru fəaliyyətinə icazə, Azərbaycanla xarici ölkələr arasında avtomobil nəqliyyatı vasitəsilə sərnişin və yük daşımaları ilə məşğul olmaq istəyən hüquqi şəxslər və fərdi sahibkarlar müvafiq icazələr əsasında fəaliyyət göstərməlidir. İcazələr Azərbaycan Yerüstü Nəqliyyat Agentliyi (AYNA) tərəfindən 7 il müddətinə verilir. Qanunvericiliyin tələbinə əsasən ölkə daxilində qeyri-müntəzəm sərnişindəşım, eləcə də yükdaşıma ilə məşğul olan şəxslərə buraxılış vəsiqəsi ödənişsiz veriləcək.

Taksini sifariş operatoru fəaliyyətinə icazə, Azərbaycanla xarici ölkələr arasında avtomobil nəqliyyatı vasitəsilə sərnişin və yük daşımaları ilə məşğul olmaq istəyən hüquqi şəxslər və fərdi sahibkarlar müvafiq icazələr əsasında fəaliyyət göstərməlidir. İcazələr Azərbaycan Yerüstü Nəqliyyat Agentliyi (AYNA) tərəfindən 7 il müddətinə verilir. Qanunvericiliyin tələbinə əsasən ölkə daxilində qeyri-müntəzəm sərnişindəşım, eləcə də yükdaşıma ilə məşğul olan şəxslərə buraxılış vəsiqəsi ödənişsiz veriləcək.

mobil nəqliyyatı ilə daşımaları yerinə yetirmək üçün operatorlara verilən beynəlxalq yük və qeyri-müntəzəm sərnişin daşımalarına buraxılış vəsiqəsi, ölkədaxili sifarişli daşımalara buraxılış vəsiqəsi isə artıq elektron qaydada AYNA-ya müraciət edilməklə alınmalıdır. Dövlət rüsumu haqqında" qanunda yeniliklərlə taksini minik avtomobilləri ilə sərnişin daşımalarına buraxılış vəsiqəsinin verilməsinə görə 125 manat, hər bir nəqliyyat vasitəsi üçün buraxılış kartının verilməsinə görə 25 manat, taksini sifariş operatoru fəaliyyətinə icazənin verilməsinə görə 3000 manat dövlət rüsumu müəyyən olunur. Buraxılış vəsiqəsi olmadan taksini minik avtomobilləri ilə sərnişin daşınmasının təşkilinə görə vəzifəli şəxslərə 200 manat, hüquqi şəxslərə 1000 manat, buraxılış kartı olmadan taksini minik avtomobilləri ilə sərnişin daşınmasına görə 50 manat cərimə düşür. Əməllərin təkrar törədilməsi halında cərimələr artır.

İcazə olmadan taksini sifariş operatoru kimi fəaliyyət göstərməsinə görə vəzifəli şəxslər 10 min manat, hüquqi şəxslər 40 min manat cərimələnir. Cəzalar 2024-cü il yanvarın 1-dən qüvvəyə minir.

Nəqliyyat məsələləri üzrə ekspert Elməddin Muradlı "Yeni Müsavat"a bildirib ki, oktyabrın 1-dən qüvvəyə minən qaydalar taksini sahəsində xidmətin keyfiyyətini artırmağa yönəlmiş qərarədir. Ancaq demək olmaz ki, ayın 1-i qərar qüvvəsinə aldi, 5-i hər şey qaydasına düşəcək. Bu məsələlər zamanla həll oluna bilər: "Hazırda 76 min taksini sürücüsü var. Onlar-

Taksilərlə bağlı yeni qaydaların üç günü - nə dəyişib?

Qaydalara əməl etməyənlər üçün cəzalar 2024-cü il yanvarın 1-dən qüvvəyə minir

la işləmək gördüyü kimi asan məsələ deyil. Onların hamısı eyni düşüncəyə, proseslərə eyni cür yanaşmır. Birinə qayda-qanunu izah edərsən, hər şeyi başa düşür, o biri başa düşmür. İşin yaxşı tərəfi odur ki, başa düşən adamlar çoxdur. Bu sahədə dövlət nəzarəti güclənir, qaydalar tətbiq olunur. İndiyə qədər boşluqlar var idi. Taksini operatorlarına xüsusilə pandemiya dövrünün təsiri nəticəsində daha böyük imkanlar açıldı, onlarsa kaos yaratdılar. Məqsəd keyfiyyəti artırmaq, sürücülərin iş və istirahət rejiminə əməl etməkdir".

Elməddin Muradlı hesab edir ki, yeni qanun taksini şirkətlərinin və sürücülərin məsuliyyətini artıracaq: "Bu

sektorda çox ciddi dəyişikliklər olacaq. Məsələn, taksini operatoru kimi icazə almaq üçün 3 min manat rüsum ödənilməlidir. Amma bu qaydalara riayət etməyən vəzifəli şəxslər 10 min manat, hüquqi şəxslər isə 40 min manata qədər cərimə ödəyəcək. Yeni çox böyük bir cərimə sanksiyası var. Hesab edirəm ki, bu işlə məşğul olan şəxslər öz məsuliyyətini dərk edəcəklər.

"Taksometr məsələsi çox ciddi müzakirələrə səbəb olub. Məncə, burada dövlətin yanaşması tamamilə ədalətli-dır. Texnologiyanın sürətlə inkişaf etdiyi bu dövrdə taksometrlərin alternativini ola bilər. Lazımi keyfiyyətli qeyri-qida maliyyəti öz formasına, ölçüsünə, fasonuna, rənginə görə alıcıya yaramırsa və ya digər səbəblərə görə təyinatı

xidmətləri göstərən şirkətlərin mobil tətbiqləri vasitəsi ilə müştərilərdən sifariş qəbul etməklə yanaşı, taksini GPS vasitəsi ilə izləmək imkanı olacaq. Hətta burada sürücünün iş rejiminə və başqa məsələlərə də nəzarət etmək imkanları mövcuddur. Ona görə də taksini xidməti göstərən şirkətlərin sürücülərinin taksometrdən istifadəsi məcburi deyil".

Ekspertin sözlərinə görə, fərdi taksini fəaliyyəti ilə məşğul olan şəxslər də taksometr alıb-almamaqda azaddır: "Belə ki, əgər həmin sürücülər də mobil əlavələrdən istifadə edərlərsə, taksometr alıb istifadə etməklərinə ehtiyac qalmır. Amma burada hələ də açıq qalan bəzi məsələlər var. Məsələn, fərdi taksini fəaliyyəti ilə məşğul olan şəxslərin iş rejimi, işinin keyfiyyəti və s. məsələlər hələ də sual doğurur. Amma bir daha təkrar edirəm ki, hazırkı məqamda yanaşma tamamilə doğrudur. Çünki şirkətlərlə çalışan taksini sürücülərinin iş rejiminə nəzarət etmək mümkündür. Bu iş onların normaldan artıq işləyib həm özlərinin, həm də sərnişinlərin həyatını təhlükəyə atmasına imkan verməyəcək".

lələr var. Məsələn, fərdi taksini fəaliyyəti ilə məşğul olan şəxslərin iş rejimi, işinin keyfiyyəti və s. məsələlər hələ də sual doğurur. Amma bir daha təkrar edirəm ki, hazırkı məqamda yanaşma tamamilə doğrudur. Çünki şirkətlərlə çalışan taksini sürücülərinin iş rejiminə nəzarət etmək mümkündür. Bu iş onların normaldan artıq işləyib həm özlərinin, həm də sərnişinlərin həyatını təhlükəyə atmasına imkan verməyəcək".

Elməddin Muradlı yeni qanunun tariflərin artmasına səbəb olacağı ilə bağlı yayılan məlumatlara da aydınlıq gətirib: "Artıq qiymət məsələsi Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyinin nəzarətindədir. Qurum müəyyən edib ki, taksini sifariş üçün minimal qiymət 2 manat 50 qəpikdir. Təbii ki, şirkətlər bundan yüksək qiyməti də özləri xidmət keyfiyyətinə uyğun müəyyən edə bilər. Amma bu, şirkətlərə sui-istifadəyə şərait yaratmamalıdır. Yeni aşağı qiymətə sürücüləri istismar etmək olmaz. Göründüyü kimi, hazırda Azərbaycanda heç bir şirkətə qarşı sanksiya tətbiq edilmir, onlar ölkədən qovulmur. Sadəcə, ölkədə taksini fəaliyyəti ilə bağlı yaranan kaosun başında bu şirkətlər dayanmışdı və onun qarşısını da almaq üçün müəyyən addımlar atılmalı idi. Addım atılmazdan əvvəl araşdırıldı, məlum oldu ki, qanunvericilik bazası möhkəm deyil. Bu şirkətlər də ondan istifadə edir. Bu səbəbdən də qanunvericilikdə dəyişikliklər edildi və onun bir hissəsi oktyabrdan, digər hissəsi isə 2024-cü il yanvarın 1-dən tətbiq ediləcək".

□ **E.MƏMMƏDƏLİYEV,**
"Yeni Müsavat"

Alınan bu mallar geri qaytarıla bilməz - siyahı

Qanunvericilik aldığımız hər məhsulu geri qaytarmağa imkan vermir

Zaman keçdikcə ticarət obyektlərində "alınan mallar geri qaytarılır" kimi yazılara daha az rast gəlməyimiz artıq aldığımız bütün malları geri qaytara bilməyimiz anlamına gəlmir. Çünki satıcılar bir yana, hətta qanunvericilik belə aldığımız hər məhsulu başqa məhsula dəyişdirməyə imkan vermir.

Bəs alınan mallar necə qaytarılmalıdır? Hansı məhsulların qanunla dəyişdirilməsi mümkün deyil?

Alıcı müqavilə göstərilmiş zəmanət müddəti ərzində aldığı maldə qüsurlu və ya saxtalaşdırma aşkar edərsə, kassa qəbzə və ya ona malla birlikdə verilmiş digər sənədləri də təqdim etməklə satıcıdan və ya istehsalçıdan aşağıdakıları tələb etmək hüququna malikdir:

- lazımi keyfiyyətli mala dəyişdirməyi;
- satış qiymətini uyğun məbləğdə azaltmağı;

- malın qüsurlarının icraçının (satıcının, istehlakçının) hesabına aradan qaldırılmasını və ya qüsurların aradan qaldırılması üçün istehlakçının və ya üçüncü şəxslərin çəkdiyi xərclərin əvəzinin ödənilməsinə;

- malın həmin mala uyğun digər modelli (markalı, tipli və i. a.) malla, dəyəri yenidən hesablanma şərti ilə əvəz edilməsinə;

- müqavilənin ləğv edilməsini və çəkdiyi zərərin ödənilməsinə.

Alıcının maliyyə dəyişmək tələbi mal olduqda dərhal yerinə

nə yetirilməli, zərurət olduqda onun keyfiyyəti müvafiq tələb verilən andan 14 gün müddətində yoxlanılmalı və ya tərəflər arasında razılaşdırılmış müddət ərzində dəyişdirilməli

lir.

Lazımi keyfiyyətli qeyri-qida maliyyəti öz formasına, ölçüsünə, fasonuna, rənginə görə alıcıya yaramırsa və ya digər səbəblərə görə təyinatı

üzrə istifadə oluna bilməzsə, alıcının onu aldığı yerdə uyğun mala dəyişdirmək hüququ var. O, malın alınma günü sayılmamaq şərti ilə, 14 gün ərzində həmin maliyyəti lazımi keyfiyyətli mala dəyişdirmək hüququna malikdir. Mal istifadə olunmayıbsa və onun əmtəə görünüşü, istehlak xassələri, plombu, yarlığı, həmçinin mal və yaxud kassa qəbzə və ya ona malla birlikdə verilmiş digər sənədləri saxlanılıbsa, bu hallarda o dəyişdirilə bilər.

Lakin heç də bütün malları göstərilmiş əsaslar üzrə dəyişdirmək mümkün deyil. Belə ki, bir sıra mallar var ki, qanunla onların dəyişdirilməsi mümkün deyil. Pərakəndə ticarət obyektlərində dəyişdirilməli olmayan mallara:

- qızıl və qızıl məmulatları;
- qiymətli və yarımqiymətli metallardan, daşlardan hazırlanmış məmulatlar;

- istehsal qüsurları istisna olmaqla, bütün növ parçalar və ölçü ilə satılan bəzi mallar (lentlər, tesmalar, haşiyələr);

- parfümer-kosmetika malları;

- kişi, qadın və uşaq çimərlik paltarları;

- bağça yaşlı və yeni doğulan uşaqlar üçün alt paltarları;

- məişət-kimyası malları;

- şəxsi gigiyena əşyaları (diş fırçaları, daraqlar, biqudilər və s.);

- uşaq oyuncaqları;

- istehsal qüsurları istisna olmaqla istifadədə olmuş, üzərində yarlıqlar olmayan kişi, qadın və uşaq corabları, alt paltarları;

- ərzaq üçün plastmasdan hazırlanmış məmulatlar;

- dəyəri ödənilmiş və mağazadan çıxarılmış (yararlılıq müddəti ərzində) ərzaq malları aiddir.

□ **"Yeni Müsavat"**

Son aylarda Səudiyyə Ərəbistanı və Rusiyanın ixracı azaltması sayəsində neft qiymətlərinin yüksəlməsi müşahidə olunub. Arxada qoyduğumuz sentyabr ayında bazarda potensial təklif çatışmazlığı ilə bağlı narahatlıqlar neft qiymətlərini ciddi şəkildə dəstəkləyib. Hətta bir çox analitiklər qiymətlərin 100 dollara doğru yüksəlməyə davam edəcəyinə əmindirlər.

Sentyabrda Brent nefti 9,7 faiz, üçüncü rübün yekununda isə 27,3 faiz, WTI nefti müvafiq olaraq 8,6 faiz və 28,5 faiz bahalaşmış. Analitik mərkəzlərə görə, bazarda təklif çatışmazlığı qorxusu ilə bağlı qiymət artımı impulsu keçən həftənin sonunda tükənib.

Hələlik dünya bazarında neft qiymətləri sürətlə azalır. Bu həftənin əvvəlindən Brent neftinin bir bareli 97 dollardan 90 dollara qədər düşüb. Analitiklərə görə, bunun bir neçə səbəbi var. Birinci səbəb budur ki, ABŞ-da hakimiyyəti "şatdan"dan qaça bildi, müvəqqəti büdcə təsdiqləndi. Nəticədə dolların möhkəmlənməsi prosesi sürətləndi. Hazırda ABŞ valyutasının altılı valyuta səbətinə qarşı məzənnəsi 2022-ci ilin noyabrından bəri ən yüksək həddədir. Bundan əlavə, ABŞ iqtisadiyyatında, xüsusilə məşğulluq sektorunda qeyd alınan müsbət göstəricilər Federal Ehtiyatlar Sisteminin (FED) bu ilin sonunadək daha bir dərəcə artımına getməsinə zəmin yaradır.

Nefti ucuzlaşdıran digər mühüm amil bazara çıxarılan həcmərin azaldılmasının yaratdığı effektin artıq tam arxada qalması və bazanın özü-özünü korrekte etməyə başlamasıdır. Xatırladaq ki, bu ilin yayından bazanın əsas tədarükçülərindən olan Səudiyyə Ərəbistanı və Rusiya OPEK+ çərçivəsində neft ixracını azaltmaqla qiymətləri artırmağa başlayıblar. Səudiyyə Ərəbistanı hasilatı gündəlik 1 milyon barel, Rusiya isə ixracı gündəlik 300 min barel azaltmaq qərarının müddətini bu ilin sonunadək uzadıblar. Bu qərar bazarda qiymətlərin kəskin artımını şərtləndirib.

Maraqlıdır ki, ABŞ-da neft ehtiyatlarının azalması, ölkənin ən böyük neft anbarı olan Kuşinqda ehtiyatların minimuma enməsinə dair məlumatlar da bazara müsbət impuls verə bilər.

Neft bazarı gözləmədə: qiymətlər düşür və...

Dünya Bankının Çin iqtisadiyyatına dair bədbinliyi xammal bazarlarını "vurur"

Analitiklər bunu bahalı neftin fəsadı kimi qiymətləndirirlər. Belə ki, inkişaf etmiş ölkələrdə inflyasiyanın azalması fonunda noyabr-dekabr aylarından etibarən mərkəz bankların sərt monetar siyasətdən təcridən yumşalmaya keçməsi, nəticədə iqtisadiyyatlardakı artım prosesinin sürətlənməsi gözlənilirdi. Enerji daşıyıcılarının bahalılığı bütün inkişaf etmiş ölkələrdə inflyasiyanı tətikləməklə ona qarşı mübarizə üçün faiz dərəcələrinin artırılması, iqtisadiyyatların maliyyələşmə imkanlarının məhdudlaşması ilə müşayiət olunub. Hazırda Avropa İttifaqı, Böyük Britaniya və digər ölkələrdə iqtisadi artım sıfırdan cüzi fərqlənən sürət nümayiş etdirir. Bunun sürətlənməsi mərkəz bankların monetar siyasətindən böyük ölçüdə asılıdır. Lakin Rusiya və Səudiyyə Ərəbistanının bazardan böyük həcmdə nefti çəkərək qiymətləri bahalaşdırması inkişaf etmiş ölkələrdə inflyasiyanın yenidən sürətlənməsinə gətirib çıxarıb. Avropada, ABŞ-da, Yaponiya və digər ölkələrdə son iki ayda inflyasiyanın sürətlənməsi qeydə alınmaqdadır ki, bu da uçot dərəcələrinin daha da artırılması, iqtisadi artımın durğunluqla əvəzlənməsi riskini yüksəldir. Bu isə enerji-

daşıyıcılarına olan tələbatın azalması deməkdir. Tələbatın azalması fonunda Səudiyyə Ərəbistanı və Rusiyanın yenidən ixracı azaltması ehtimalı real görünür.

OPEC-in Baş katibi Haytam əl-Qeys neftə olan global tələbatla dair nikbin olduğunu bildirib. Onun sözlərinə görə, neft-qaz sənayesinə kifayət qədər investisiya qoyulmaması enerji təhlükəsizliyi üçün risklərdən biridir. Haytam əl-Qeys, neft və qaz hasilatına investisiyaların davam etdirilməsinin vacibliyini qeyd edib və neft sektorunun maliyyələşdirilməsinin dayandırılması ilə bağlı çağırışları səmərəsiz adlandırır.

Analitik mərkəzlərə görə, ciddi müsbət siqnallar olmasa neft bazarında qiymətlərin 90 dollardan yuxarı qalxması real deyil. Belə siqnallardan biri kimi Çin iqtisadiyyatından açıqlanan pozitiv göstəricilər çıxış edə bilər. Belə ki, Çinin Milli Statistika İdarəsinin (NSA) məlumatına görə, Çinin istehsal sənayesi üzrə Satınalma Menecerləri İndeksi (PMI) sentyabrda avqustdakı 49,7 bənddən 50,2 bənddə yüksəlib.

"Trading Economics" analitikləri orta hesabla 50 bənddə artım proqnozlaşdırırdılar. 50 baldan yu-

xarı indeks dəyəri sənaye sektorunda aktivliyin artımını, daha az isə zəifləməni göstərir. Göstərici mart ayından bəri ilk dəfə bu həddi keçib. PMI biznes fəaliyyətinin aparıcı göstəricisidir, çünki menecerlər gözlənilən tələb əsasında alışlar edirlər.

Sentyabrda yeni sifarişlər altındakı 50,2 bənddən 50,5 bəndədə, ixrac satışları 46,7 bənddən 47,8 bənddə yüksəlib. Məşğulluq göstəricisi ötən aykı 48 bənddən 48,1 bəndə artıb.

Eyni zamanda yaxın gələcək üçün sənaye nikbinliyini qiymətləndirən göstərici avqustda 55,6 bənddən 55,5 bənddə azalıb.

Bundan əvvəl açıqlanan məlumata əsasən, Çinin xidmət və tikinti PMI indeksi sentyabrda əvvəlki aydakı 51 bənddən 51,7 bənddə yüksəlib. Yeni sifarişlər altındakı 47,5 bənddən 47,8 bənddə, ixrac sifarişləri 47,9 bənddən 49,4 bənddə yüksəlib. Optimizm göstəricisi avqustdakı 58,2 bəndə qarşı sentyabrda 58,7 bənd təşkil edib.

İqtisadiyyatın bütün əsas sektorları üzrə ümumi PMI bir ay əvvəlki 51,3 bəndlə müqayisədə sentyabrda 52 bəndə yüksəlib.

Lakin Çindən müsbət siqnalların gəlməsinə bax-

mayaraq, onun iqtisadi artımının gözləndiyindən zəif tempinin qalacağı proqnozlaşdırılır. Dünya Bankı analitiklərinə görə, Şərqi Asiyanın inkişaf etməkdə olan ölkələrində iqtisadi artım ABŞ-ın proteksionist addımları və artan dövlət borcları səbəbindən 1960-cı illərdən bəri ən aşağı səviyyəyə düşəcək. Maliyyə qurumu 2023-cü ildə Çində iqtisadi artım proqnozunu 5.1 faiz olaraq sabit saxlasa da,

mayaraq, onun iqtisadi artımının gözləndiyindən zəif tempinin qalacağı proqnozlaşdırılır. Dünya Bankı analitiklərinə görə, Şərqi Asiyanın inkişaf etməkdə olan ölkələrində iqtisadi artım ABŞ-ın proteksionist addımları və artan dövlət borcları səbəbindən 1960-cı illərdən bəri ən aşağı səviyyəyə düşəcək. Maliyyə qurumu 2023-cü ildə Çində iqtisadi artım proqnozunu 5.1 faiz olaraq sabit saxlasa da,

növbəti ilə dair gözləntilərinə dəyişiklik edib. Qurum ekspertləri hesab edirlər ki, 2024-cü ildə Çin iqtisadiyyatı 2023-cü ilin aprelində gözlədikləri 4,8 faiz deyil, 4,4 faiz böyüyəcək. Dünya Bankında bildirirlər ki, daşınmaz əmlak sektorunda zəiflik, artan borc və qocalmış əhali də daxil olmaqla, davam edən daxili problemlər Çinin iqtisadi vəziyyətinə mənfi təsir göstərəcək. Eyni zamanda Şərqi Asiya və Sakit okean regionunda (Çin də daxil olmaqla) inkişaf etməkdə olan ölkələr üçün ÜDM artım proqnozu apreldəki 4,8 faizdən 4,5 faizə endirilib.

Dünya Bankında hesab edirlər ki, Çin də daxil olmaqla, hökumətlər xidmət sektorunda "daha dərin" islahatlar həyata keçirməyə başlamasalar, dünyada iqtisadi artımın əsas mühərriklərindən biri olan region ölkələrinin iqtisadiyyatlarının bu cür inkişafı davam edəcək. Bununla belə, ekspertlər qeyd edirlər ki, "ticarət və istehsal investisiyaya" əsaslanan artımdan keçid Asiyanın bir çox inkişaf etməkdə olan ölkələri üçün çətin məsələ olub: **"Növbəti mühüm mərhələ rəqəmsal inqilabdan faydalanmaq üçün xidmətlər sektorunda islahatlar olacaq"**.

"Financial Times"-ın yaz-

dığına görə, global artımın ümumi yavaşlaması ilə əlaqədar global tələbin azalması ona gətirib çıxarıb ki, 2022-ci ilin ikinci rübü ilə müqayisədə İndoneziya və Malayziyadan malların ixracı 20 faizdən çox, Çin və Vyetnamdan 10 faiz azalıb. Qəzet qeyd edir ki, Vaşinqton və Pekin arasındakı gərginlik əvvəllər idxalı artırmaqla regionun digər ölkələrinə fayda verib. Bununla belə, keçən il ABŞ-da Çindən asılılığı azaltmağa yönəlmiş bir sıra qanunvericilik tədbirlərinin qəbulu Cənub-Şərqi Asiya ölkələrinə zərbə vurub.

Dünya Bankının region üzrə vitse-prezidenti Manuela Ferro bildirib ki, "Şərqi Asiya və Sakit Okean regionu, hətta artım yavaşlasa da, dünyanın ən sürətlə inkişaf edən və ən dinamik regionlarından biri olaraq qalır". Onun sözlərinə görə, yüksək iqtisadi artım templərini saxlamaq üçün "ortamüddətli perspektivdə sənayenin rəqabət qabiliyyətini qorumaq, ticarət tərəfdaşlarını diversifikasiya etmək və xidmət sektorunun potensialını açmaq üçün islahatlar tələb olunacaq".

Onu da qeyd edək ki, dünya bazarlarında "Azeri Light" (CIF) markalı Azərbaycan nefti də ucuzlaşıb. Azərbaycan neftinin 1 bareli üzrə qiyməti ötən günlə müqayisədə 2,34 dollar və ya 2,33 faiz azalaraq 97,77 ABŞ dolları təşkil edib.

Hasilatın və ixracın azalmasına baxmayaraq, 2023-cü ilin dövlət büdcəsi neftin 60 dollarlıq qiyməti ilə hesablandığına görə hazırkı qiymət Azərbaycanın dövlət büdcəsinin icrası üçün komfort şərtlər formalaşdırır. Rəsmi statistikaya əsasən, bu ilin yanvar-avqust aylarında dövlət büdcəsi 300 milyon manata yaxın profisitlə icra olunub. Avqust-sentyabr aylarında neft qiymətlərinin ilin birinci yarısı ilə müqayisədə kəskin artdığını nəzərə alsaq, 2023-cü il büdcəsinə nəzərdə tutulan gəlirlərin təmin olunmasına problem yaranmayacağını söyləyə bilərik.

Yeri gəlmişkən, Azərbaycan hökuməti büdcə siyasətini yaxın 3 ildə neftin qiymətinin 60 dollar olacağı variantına uyğun proqnozlaşdırır.

MUSAVAT

Son səhifə

N 177 (8313) 4 oktyabr 2023

Oktyabr

Gözlərin müayinəsi ilə autizmi müəyyənəşdirmək mümkün oldu

Autizm diaqnozunun qoyulması üçün yeni üsul kəşf edilib. Belə ki, əl-göz koordinasiyasının xüsusi testləri hər iki cinsdən olan uşaqlarda autizmi aşkar edə bilər. Bu barədə Vaterloo Universitetinin (Kanada) Optometriya və Görmə Elmləri Məktəbinin alimləri araşdırma aparıblar. Onların tədqiqatlarının nəticələri "HealthNews" jurnalında dərc olunub.

Araşdırmada 9-10 yaş arası 400 uşaq iştirak edib. Mövzular obyektin tanınması və vizual-motor testlərdən keçiblər. Məsələn, testlərin birində uşaqlar kompüter ekranında təsadüfi istiqamətdə hərəkət edən bir sıra nöqtələrə baxmalı və nöqtələrin yuxarı, ya aşağı hərəkət etdiyini müəyyən etməli idilər. Başqa bir testdə iştirakçı ekran-da nə göstərildiyinə (dairə, kvadrat və s.) cavab verməli idi.

Məlum olub ki, autizmi olan oğlanlar hər iki test növündə aşağı nəticə göstərirlər. Qızlar isə cisimləri yaxşı tanısalarda, əl-göz koordinasiyası testlərində zəif çıxış ediblər. Beləliklə, qızların vizual işləmə sistemindəki fərqlərin onlara ətraflarını, şifahi olmayan ünsiyyət siqnallarını və üzləri daha yaxşı tanımağa imkan verdiyi öyrənilib. İndiyə qədər bu səbəbə görə qızlarda autizm diaqnozu qoyulmamış qalırdı. Tədqiqatçılar bildiriblər ki, məhz belə halların qarşısını almaq üçün bu cür testlərdən istifadə vacibdir.

Yaponlar masanın üstündə yatmaq üçün ofis yastığı yaradıblar

Yaponlar masanın üstündə yatmaq üçün ofis yastığı yaradıblar. Yumşaq yastıq insanı lazımı anda oyatmaq üçün vibrasiya ilə təchiz olunub. Həmçinin istifadəçi rahatlığını nəzərə alaraq istənilən mövqeyi tapmaq üçün yastığın əylmə bucağını da tənzimləmək mümkündür. Qeyd edək ki, bu cür ofis yastığının qiyməti 60 ABŞ dollarıdır.

Uzunmüddətli öskürək xərçəngin əlaməti ola bilər

Ağciyərlərin və tənəffüs yollarının yoluxucu və ya allergik xəstəlikləri istisna olunarsa, uzunmüddətli öskürək bronxial xərçəngin inkişafının əlaməti ola bilər. Bir qayda olaraq, bu, siqaret çəkməklə əlaqələndirilir və belə bir öskürək yalnız səhər yuxudan durandan sonra müşahidə edilir. Bunu həkim terapevt, kardioloq Andrey Kondrakin uzunmüddətli öskürəyin mümkün səbəbləri barədə danışarkən bildirib.

Digər səbəb ürək xəstəlikləridir. Həkimin sözlərinə görə, xroniki ürək çatışmazlığı zamanı ağciyər hipertoniyası yaranır. "Ürək qanı yaxşı vurmur, o, ağciyərlərdə durğunlaşır və qan təzyiqi yüksəlir, bu da reflektor öskürəyə səbəb olur", - deyər Kondrakin bildirib. Bundan əlavə, öskürək mədə-bağırsaq traktının xəstəlikləri ilə əlaqədar da baş verə bilər. Məsələn, gastroezofageal refləks zamanı mədədə olan turşu ağz boşluğuna qalxır. O, tənəffüs yollarına daxil ola bilər və xüsusilə uzunmüddətli yuxudan sonra öskürəyə səbəb ola bilər. Bu halda öskürək sinədə yanma hissi ilə müşayiət olunur.

Avstraliyada qadın ölümcül xəstəlikdən sonra sağ qalıb

Avstraliyalı qadın mal-qara və marallara ziyan vuran "Clostridium chauvoei" bakteriyası ilə nadir və eyni zamanda ölümcül infeksiya nəticəsində sağ qala bilib. Daha əvvəl məlum olan insanların bu mikroorqanizmə iki yoluxma halı ölümlə nəticələnib. Məlumdur ki, xəstəliyin klinik əlamətləri üzə çıxmazdan az əvvəl qadın bağçada ələksiz işləyib. Eyni zamanda ev pişiyinin onun əlini cırması nəticəsində əllərində çoxsaylı cırmaq izi olub. Həkimlərin sözlərinə görə, çox vaxt torpaqda rast gəlinən bakteriya xəstənin bədənində zədələnmiş dəri vasitəsilə daxil olub.

İnek, qoyun, uzunqulaq və camışlarda "Clostridium chauvoei" emkar (emfizematoz kərbunkul) kimi tanınan ağır qeyri-yoluxucu xəstəliyə səbəb olur və çox vaxt heyvanın ölümü ilə nəticələnir. Amma insanların bu bakteriyaya yoluxması müstəsna haldır. Qadın demək olar ki, üç gün evdə həzm pozğunluğundan, qarın və əzələlərdə çox şiddətli ağrılardan əziyyət çəkib. Həkimlər ehtiyat tədbiri olaraq xəstəyə antibiotik terapiyası təyin ediblər ki, bu da çox ehtimal ki, onun həyatını xilas edib. Çünki nəhayət diaqnoz qoyulanda xəstə artıq ölmüş ola bilərdi.

Bu halda qadının bağırsağının bir hissəsi kəsilib götürülməli və hiperbarik oksigen terapiyası təyin edilməli olub. Alimlərin fikrincə, xəstəliyin ilkin mərhələsində müalicəyə başlanıldığı üçün xəstə sağ qala bilib.

Bunları bilirsinizmi?

- * Döş qəfəsindən çıxarılan insan ürəyi qısa müddət döyünə bilir. Çünki onun özünün xüsusi elektrik sistemi var və ətraf mühitdən elektrik ala bilər.
- * Mədə turşusu o qədər güclüdür ki, bədən hər 3-4 günə tamamilə yeni selikli qışa yaranır.
- * İnsan burnu 50 min qoxunu ayırıb yadda saxlaya bilər.
- * İnsan saatda 160 km sürətlə asqırır. Bəlkə də daha çox.
- * Qan damarlarının ümumi uzunluğu 96 min kilometrdir. Bu da ekvator xəttini iki dəfədən artıq fırlanmağa bərabərdir.
- * İnsan bədənində gündə yük maşınının 32 km məsafə qət edə biləcəyi qədər enerji istehsal edir.
- * İnsan gözü o qədər həssasdır ki, aydın gecədə səmaya baxsa Andromeda görmək olar. Yeni gözlər ən bizə yaxın və 2,5 milyon işıq ili uzaqda yerləşən qalaktikada zəif rəngli ləkələri ayırd edə bilər.
- * İnsan xoruldayan zaman 80 destibel gücündə səs çıxarır. 85 destibeldən yuxarı səs insan sağlamlığı üçün təhlükəlidir.

Buludlarda mikroplastik tapıldı

Mikroplastik Yerin əksər ekosistemlərinə nüfuz edib: tədqiqatçılar onun diametri beş millimetrdən az olan fragmentlərini planetin ən ucaq guşələrində, o cümlədən okeanın dibində tapırlar. Məsələn, balıqların orqanizmində, Arktikada dəniz buzları və Fransa ilə İspaniya arasındakı Pireney dağlarını örtən qarda mikroplastik aşkar ediblər. İndi məlum olub ki, mikroplastik buludlara çatıb və onların əmələ gəlməsinə və bütün dünyada iqlimə təsir edə bilər.

Bu barədə Vaseda Universitetinin yapon alimləri "Environmental Chemistry Letters" jurnalında dərc olunmuş məqalədə yazıblar. Tədqiqatçılar zirvələrini bürüyən buludlardan su toplamaq üçün Fudziyama və Oyama dağlarına qalxıblar. Nümunələr 1300 metrədən 3776 metrə qədər yüksəklikdə götürülüb. Birinci dağın zirvəsi sərbəst atmosfer adlanan yerdə, ikincinin zirvəsi isə atmosferin sərhəd qatında (daim yer səthində baş verən proseslərin təsirinə məruz qalan qaz qatının aşağı təbəqəsi) yerləşir.

Son zamanlar alimlər mikroplastiklərin insan orqanizminə, xüsusən də ürək-damar sistemində, eləcə də xərçəngin inkişafına təsirini daha tez-tez tədqiq etməyə başlayıblar. Mikroplastiklə bağlı tədqiqatlara bu qədər diqqət yetirilməsinin səbəbi plastik hissəciklərin qanda, ürəkdə, ağciyərlərdə, həmçinin hamilə qadınların plasentasında (cift) aşkar olunmasıdır.

Kolumbun Amerikanın "kəşfindən" bəhs edən orijinal məktubu hərraca çıxarılır

Kolumbun Amerikanın "kəşfindən" bəhs edən orijinal məktubu hərracda 1,5 milyon ABŞ dollarına satılacaq. Məlumatə görə, sənəd 100 ildən çox İsveçrədə şəxsi kolleksiyalar birində saxlanılıb. Kolumb məktubunda adaların təbii sərvətlərini və yerli sakinləri "axmaqlar kimi" təsvir edirdi. Lakin tarixçilər bu sənədi "Yeni Dünyanın Avropanın müstəmləkəçiliyi üçün təbliğat" kimi qiymətləndirirlər. "Kolumbun məktubuna gəlincə, bu, özünü reklam və təbliğat idi - 15-ci əsrin saxta xəbərlərinin nümunəsi", - deyər Kolumb eksperti əlavə edib.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "Azərbaycan" nəşriyyatında çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Sifariş: 2597

Lisensiya N: B 114
SAYI: 1.500